

૪૮૬૪

સરકારી ગુજરાતી

ચોથી ચોપડીના અર્થ.

છપાવી પ્રસિદ્ધ દરનાર

બુ. પ્રેમચંદ નગોનદાસ.

૬. રીચીરોડ તથા નીસાપોળ

અમદાવાદ.

માનકારને નાદે ધાંગીનીવાડીમાં.

“જ્યેષ્ઠો વર્ગકથુવર પ્રન્ટીંગ પ્રેસ”માં

નથુભાઈ રતનચંદ મારફતીયાએ છાપ્યા.

સંવત ૧૯૪૭

સન ૧૯૯૧

કીંમત ૪ આના.

ચોથી ચોપડીના અર્થ.

૬૪૨

ચોથી ચોપડી શીખનારને અમુક શબ્દ વ્યાકરણના કયા વર્ગનો
(જાણવાની જરૂર છે. ગાટે તે અમે અતરે શબ્દના સાથે
હું છે. તેની ટુંકામાં નીચાનીઓ નીચે પ્રમાણે.

(ના=નામ | (સ=સર્વનામ | (વી=વિશેષણ.
(ક્રિ=ક્રિયાપદ | (અ=અવ્ય | (કૃ=કૃદંત.

(-વિ) તાજ, હમણાની.
(-વિ) પ્રાચીન ગયલી.
(-કૃ) આરંભવીશું સર
કરીશું.

(-ના) રાગમાં બોલવું પદ.

(-વિ) ખુશી,

(-વિ) મળેલી સારી બેસ.

(-વિ) ઇચ્છે.

(-વિ) કામચલાવરના.

(-ક્રિ) ગાયત કરે.

(-ના) ચીજ જણાવે.

(-ના) પરમ ઈશ્વર મોટો
પ્રભુ.

(-ના) પાંખવાળું જનાવર.

(-ના) પ્રજા, દૂમ, તર;

(-ના) સુર્ય રવી બાનું,
(-ના) આજ; વ્યામ નમ
ખાલી જમા.

(-ના) અવની, ધરતી, ભોંય
જમીન.

(-ના) શોમ, શપી,
(-ક્રિ) યનાયું, ઉત્પન્ન
કર્યું, પેદા કર્યું.

(-અ) હમેશ, નિત્ય, રોજ;
(-ના) ઉપરી ધણી.

(-વી) શુભ, શુભ;
(-ના) સજા ગુનાનો બદલો.
પાઠ ર જો.

(-ના) દુનીયા, આલગ, સંસાર
(-ના) એક જાતનું સાબર
જેવું પશુ.

ગરુડ-ના) ગસરાજ એક જાતનું	જાળતાપહાડ-ના) જવાળામુખીપર્વત
મોટું પક્ષી.	ઝરણુ-ના) ઝરા પાણીનું ઝરવું.
ધોધ-ના) મોટા પ્રવાહનો વેગ.	કુવા-ના) કુચ પાણીના ખાડા.
ધાધોડા.	પાલીયા-ના) રોગીષ્ટ;
બુદી-વી) બીન તકવાળી;	હુક-ના) ગરમાળો ખાક;
નિપજેછે-કિ) ઉત્પન્ન થાયછે;	ચાગદાના ચર્મ,
પેદા થાયછે. બને છે;	ગુજરાતી-વી) ગુજરાતના રહેવા
ધાતુ-ના) ખતીજ પદારથ જેના	શી,
વાસણ થાયછે તે.	પાઠ ૩ જે.
પર્વત-ના) ગીરી પહાડ; પથરના	પારથના-ના) સ્તુતી કાલાવાલા.
મોટા ટેકરા.	સંસાર-ના) જગત દુનીયા,
દ્વાતર-ના) ખો ખખોલ.	જેસ-ના) જેર બળ આપ
નદી-ના) સરીતા આપમા તટી	શકિત.
ની જહાનની.	દાતાર-વિ) દતનાર આપનાર;
સરોવર-ના) તળાવ.	પ્રાણીઆ-ના) જીવડા આત્મા.
અવાજ-ના) સોર સાદ;	હરવું-કિ) લઈલેવું છીનાવીલેવું.

પાઠ ૩ જે પરમેશ્વરની પ્રાર્થના.

ઓ પરમેશ્વર તું એકજ છે તેં આપું જગત સરજાવ્યું છે. પૃથ્વી પ્રાણી અને પરવતો. એ સરવે તેં પેંદા કર્યાં છે ૨ સારા સોભાયમાન તારા સુરજ અને ચંદ્રમા એ સધળા તેં જનાવ્યા છે પ્રભુ તારું જેર બહુજ છે. ૨ અમારામાં જે બધું જ્ઞાન અને ગુણ છે તેનો આપનાર તુજ છે એ સધળા ઉપકાર પાપી પ્રાણીઓ જે છે તે ભુલી જાય છે. ૩

ઓ પ્રભુ અમારામાં જે ક્લેશ કંકાસ પાપ અને દુઃખ છે તે કાપ, ખોટી જે બુદ્ધિ છે તે મહેરબાની કરીને કાઢાડી તાંખી સુખ આપ. ૪

ખોડંગતો-કૃ) લંગડાતો.

પાઠ ૪ થો.

પરગણુ-વિ) પરમારથ કામકરનાર
દેખરાં-ના) મીઠું મરચુ નાખેલ
રોટલા.

બો-ના) બીક, બય ધાસ્તી.
સવારે-ના) વડાણે પેહેલે પોહોર
અધમુવો-ના) અરધો મરેલા નેવો
તઈયાર કરવું-કૃ) સજવુ બનાવવું
તારા-ચાંદરણીઓ.

શોમ-ના) ચંદ્રમા, સશી.
આદકી-વિ) વધારે અધિક, ઘણું
હિપકાર-ના) ગુણપાડ આભાર,
કલેસ-ના) કંકાસ, લડાઈ ટંટા;
પરીતાપ-ના) દુઃખ,
કુમતી-વિ) ખોટી બુદ્ધિ,
કરણા-ના) મેહુરબાની, દયા કૃપા
કલ્પ-ના) દુઃખ, વીપતી,
કુતરો-ના) શ્વાન.

મોં-ના) મુખ મોઢું વદન.

મમ-અ) તરફ ભણી,

જુખ્યા-વિ) ક્ષુધાતુર ખાધા વગરના
હેલ્લે-અ) આખરે અતે,
દયા-ના) રહેમ,

કલ્પિ-અ) કાઈ વખત કાઈ ફેરો
બોડો-ના) અમ્મ પુરંમ હા.

કુવા-ના) ખાડા.

શક્તિ-ના) જોર, બળ

આંધાર-ના) તીમીર, અંધકાર

ચોર-ના) તરકર, ફુંગો,

સાંભળ-ના) ખબર, જાળવણી.

કલ્પા-ના) બાચકા.

ટટાર-વિ) સાવચેત.

ચરવા-કૃ) ખાવા.

પાઠ ૫ મો.

અચડીયાં-ના) અડખડીયાં.

રસ્તો-ના) પંથ, મારગ, શેયડો.
વાટ.

સુઝતો-કૃ) દેખતો જણાતો.

ગાપુ-ના) ભાઈ,

આંધળો-વિ) આંખે ન દેખાય તે,

પક્ષાળીશ-કૃ) બીજાઈશ.

લાકડી-ના) જેષ્ટકા, સોંટી.

ફેંકી-વિ) નાંખી, ફેંકોટી, હસેટી.

આશીશ-ના) આશરવાદ.

ચાલો-હાલો, હીડો,

શીપાઈ-ના) મુસલમાન, પટાકાર

તોકર પટાવાળે

પમ-ના) ચરણ, પાય.

લડાઈ-ના) યુદ્ધ.

મોડાઓ-ના) ટેકા, અડચણ,

કાખ-ના) બગચા.

પાઠ ૬ ઠો.

આય-ના] બળ, જોર. શક્તિ.
ભુલો પડ્યો-વી) આડે રસ્તે ચડી
ગયો.

જંગલ-ના) વગડો, રાન.
બટક્યો-કિ) અથડ્યો.
પોતીયું-ના) પેંદરવાનું લુગડું.
કાંકાં-ના અપત્તીયાં, કાંઈ વજ્યુ
નહીં કામ થયું નહીં.

બાગે-કૃ) વાગે બોંકાય.
કાદવ-ના) કીચડ.
અજવાળે-ના] પરકાશે, ઉજ્જશે.
રોશનાઈએ.

બોમીઓ-વ) જાણીતો, વાકફગાર,
રાત-ના) રજની રાત્રી.

પાઠ ૭ મો.

હુંટવું-કૃ) લુગડાં ખેંચી લેવા.
મનસુખો-ના] વિચાર.
અટકળ-ના] આશરો, અગુમાન
પરોણાગત-ના) આદર, સત્કાર.
પરોણો-ત) મેગાન.
ધટારત-ના) ચોગ્ય, લાયક.
મઠડો-તી) ઝાંભો.
પાંગળો-વિ) પગ વીનાનો.
ખાંધ-ના] ખમો.
પાળ્યા-કિ) પોષણ કર્યું.

પાઠ ૮ મો.

બાજન-ના) ખાવાના પદાર્થો.

વરણન-ના) દહીકત ધીના.

ક્રમોદ-ના) ડાંગરમાં એક ઊંચીજાત
વડી-ના] ચોળાની દાળ પલાળી
વાટીને ડપદા પાડી મુકે છે તે.

પુરગુપાળી-ના) વેડમી.
કચોરી-ના) પુરી જેવો એક જા-
તનો ખાવાનો પદાર્થ.
મટ્યા-ના) ચણાના લોટમાં કાંઈ
વીઝળી તેમાં તળીને ખા-
વાનો પદાર્થ કરેછે તે.

પકવાન-ના) ખાંડ ખાવાના પદાર-
થો, જેવા કે પેંડા બરફી,
જલેબી, સુતરફેની ઈત્યાદી.
પડા-ના) અડદના લોટની થએલી
પુરી તેને વચમાં કાંણુ પાડી
તેજમાં તળીને કરેલો ખાવાનો
પદાર્થ થાય છે તે.

પાપડ-ના) એક જાતનો ખાવાનો
પદાર્થ.

સેવો-ના) સેવીયો.

ચોપાઈ-ના) ચાર પદવાળી કવીતા.

મુગજી-કિ) સાંભળજો.

અતી-વિ) ધણી, બહુ.

જાત-ના) ભાત.

દહીં-ના) દધી.

કઢી-ના] હાશને ઉકાળેલો એક
જાતનો ખાવાનો પદાર્થ.

તળીઆ-કિ) તળવા.

શાક-ના) વનસ્પતીનો ખાવા લા | ઉકાળે છે તે.
 યક પદારથ. | પુરી-ના) ધર્જીના લોટનો ખાવાને
 બાસુદી-ના) દૂધને અતી ધણુ ઉ | પદારથ.
 કાળી જાડુ થેસ જેવું કરેતે | અપ-ના) તત્ત્વ મતલબ.
 દુધપાક-ના) દુધમાં ચોખા નાંખી સૂંક-વિ) ધણો બહુ.

પાઠ ૮ મો ભોજન વિશે. ૨

આજ અમે જે ભોજન જમ્યા છીએ, તેનું તમે વર્ણન
 સોંભાળજો, કમોદના ચોખાનો બાત કર્યો હતો ને દાળની જાત તે
 ધણી સારી હતી, ૧ દહીં ભાગીને કઢી કરી હતી ને તેમાં સારી
 મજેની વડીઓ નાંખી હતી, બાસુદી પુરી અને દુધપાક તથા તરેહ
 તરેહના શાક તળ્યા હતા. ૨ પુરણપોળી વેડમી લાડુ વડાકચોરી
 અને કંસાર કચ્ચાં હતાં ને વળી મજેનો શીરો અને રોટલી પણ
 હતી વળી પંદર પકવાન જેવા પેંડા બરફી જલેબી ખાખાં અને
 કણસાઈ જે કહેવાય છે તે પણ હતાં એ સઘળું જમતાં અતી
 ધણો આનંદ થઈ જાય પરંતુ એ બધામાં વડાં પાપડ શેવો અ
 ને તળેલા ચણાનો સ્વાદ તો ધણોજ સારો હતો.

પાઠ ૯ મો.

આખો-ના) એક જાતનું ઝાંડ. | સાળો-ના) આંખા ઉપર ફેરી
 જેને ફેરીઓ થાય છે તે. | પાકવા ઉપર આવી હોય તે
 ગરવા-ના) નાની કુપળ ફેરીઓ | ટોપલા-ના) સુધ્ધા ખોળા છાંયડાં
 કાઢીઓ-ના) શાક બાજુ વેચનાર | આંખ-ના) ફેરીની એક જાત
 કઢીઆવાડમાં ખોળ. | કલમ-ના) એ પણ એ જાત ક-
 વીજેરે એ શાક બાજુ બ- | લમ ફેરી એટલે એક દાળખુટો
 કાલું વેચે છે તે. | લીને કાઈ થોડું ઝાડમાં ધાસે તે

થીર-વિ) દહ હાલે ચાલે નહી. નરસુ-વિ] નડાઈ ખરાખ ખોડું.,
 મુળ-ના) ઝાડ તે ભોંયમાં રહે ક્રુત-વિ) એકલું એકળ.
 નારો ભાગ. ઉચ્છેડ્યા-વિ) મોટા કચ્છા.

થડ-ના) મુળના ઉપર ભાગ. લુંગડાં-ના) વસ્ત્ર કપડાં.
 ડાળાં-ના) સાખા ફાટા. લતાં-ના) એ લુગડાંની સાથે આ-
 પાંદડાં-ના) પાતરા પાન. વનાર.

ફૂલ-ના) કુશભ પુષ્પ મોર. ધરડા-વિ] વૃદ્ધ અવસ્થાઓ
 વટાણા-ના) એક જાતનું કઠોળ પોહાચાં.
 ધાન્ય. પગવવા-કુ) દુખ દેવું રંગનડવા

સોપારી-ના) ફાફલ. દુખાવવા.

જોટલો-ના) ફળમાંનું ખીજ.

અથાણું-ના) અપાર, અથવા મર્મ

મીઠું વગેરે, ચડાવી ખાવાના

પદારથ કરી રાખે છે તે.

ખજર-ના] ચઉદુ ચકલું જ્યાં કે

ટલાક પદારથો વેચાઉ મળે

છે તે જગા.

પાઠ ૧૦ મો,

માથાપ-ના] માતા પિતા.

કલ્પામાં-ના) હુકમમાં આચારમાં

ધારાસર-ના] રીત કામ,

ભોગવતું-ના) વેઠવું સહન કરવું

સહેવું ખમવું.

આભાર-ના) શુભપાડ ઉપકાર.

સંભાળ-ના] ખચર.

બદલો-ના) સાદુ.

જુડા-ના] ખરાખ,

ખરી-કુ) તુટા.

નિશાળીઓ-ના) વીધારથી,

સ્કોલર.

પારખવું-કુ) તપાસીને જોવું.

પારખવું.

ખોફકર-વિ) ફિકર વીનાનું, ન-
 ચીત કરેલું.

કાયર-વિ) કંટાળવું આળસવું,

હરતા-વિ) સ્થીર રહેતા ટટાર.

જોડણી-ના) અક્ષર જોડવા કે

મેળવવા.

શરમાતો-કુ) લજવાતો.

દસ્કત-ના) હરફ.

ઝેર-ના) વિષ જે આધાથી મરી

જવાય તે.

વાડ-ના] ખેતરના ફરતા થોરીયા.

મસ્તી-ના] તોફાન બિદમાત.

ફજેતી-વિ] ઝેર આખર નીંધા.

વાવ.

પાઠ ૧૨ મો.
ગુરુજી-ના) મેહેતાજી.

બોધક.

સમીસાંજ-સંધ્યાકાળ.

પાય-ના) પગ, ચરણ.

લવારો-નકામું બોલવું; લવરી.

ગવાળો-ના) ચીંથરાતો બચકો.

પોથી-ના) પુસ્તક, ચોપડા, કીતા.

બ. બુક.

લીખના) એક જાતનું જીવડું ધણી લેખીએ-તી) ગણીએ જોઈએ,

પાઠ ૧૨ મો નંદારા નિશાળીઆ વીણે ૩.

ખીજ સરવે નીશાળીઆ નીશાળમાં પેદા પછી પોતે નીશાળમાં પેસેછે તે ખીજ બધા બેદા પછી પોતે બેસેછે વળિ મેહેતાજી જે ધારો કરે છે તે પ્રમાણે હાલતો કે ચાલતો નથી એવો જે નંદારો નિશાળીઓ નીશાળમાં જઈને શું શીખે? (કાંઈજ ના હિ) સાંજ પડીકે પાધરી સુવાની વાતજ સુજે પછીથી પાઠ વાંચતી વખતે પગ ધુજેછે લખેતો જણે લીટા કાઢાડયા અને બણે (વાંચે તો જણે લવારો કરે છે એવો નંદારો ઇ. સારી જોડણીએ છે તે જોડી શકતો નથી. અને ચીતા વના નો ચતીધણી ચુકે આજેછે લેખણે કલમે ભાગી ભાગી ને ભરી મુકે છે જેમ લાકડાનો ભારો ભરી મુકેછે તેમ એવો જે નંદારો ઈ. હાથ મેલા કરે થી પોથી પણ મેલી થાય અને પોથીમાં ધણી ચીથરા અને નકામાં કાગળિઆ ભરીને જેમ ગાંડીયો ગવાળો બાંધે છે તેમ કરેછે લુગડામાંની લીખો મણુસ બેસીએ તો હજારો થાય એવો નંદારો ઇ.

કરીને વાળકે લુગડામાં થાયછે.

જુજંગ-ના) સાપ, બ્યાસ. સરપ

નાગ, ભોરંગ.

જંદના) ચાલ, રીત.

આપ-સ) પોતે. સ્વાનાજ.

ધારે-તી) વરતે, ચાલે ડરે.

ધારો-ના) કાવડો, નિયમ.

અતી-વિ) ઘણી બહુ.

ચકી-અ) વડે.

લેલી-ના) ગાંડી, દીવાની.

પાઠ ૧૩ મો.

આરો-ના) કાંઠો કીનારો.

રાગ-ના) શોખત સાથ.

પ્રકાશવું-૬] દેનવવું ઉઘાડવું.

રૂપ-ના) આત્રાત ડાળ છપ્પી આ

કારે સ્તભાવ.

કરમ-ના) પ્રાક્રમ બવીસ્ય.

માંકડો-ના) મરકત એક જાતનો

લાલ મેનો વાંદરો.

પિતા-ના) તાત, આ

માતા-ના) બનેતા

પુત્ર-ના) તન, દીકરો છોકરો.

ઠાઠ-વિ) કઠણ બુદ્ધીનો મુરખ.

વડી-વિ) ધણી બહુ.

વાળો-કાડી નાંજો છોડો.

આડપાસ-આડીકે નહારી જગાએ

ખુબ-વિ) ધણા બહુ પુસકળ.

મુણી-ક્રિ) સાંભળી સરવણ કરી

છુટ-ક્રિ) ખુલો થાય રજાગળે.

ખારો-વિ) વાહાલો પ્રીય.

દાસો-ખાલી અગથો.

ભીખીને-ભીખ માગીને.

પેટ-ના) ઉદર જેમા ખાધુ પચેછે

પાઠ ૧૩ મો નહારા નીશાળીઆ વીશે ૪

વળી એ વાત તો ધણી વાર વાતે વળેછે હે બાળકા તમે એનો સંગ છોડીદો એનાથી કોઈ પણ વાતનો એકે છોડો આ વનાર નથી એવો નહારો ઈ. લડે વડે અથવા કાંઈ આડ પાસે પડે પછીથી પોતાનું ભુલું રૂપ જે હોય તે પ્રકાશ ઠરે ખરી શીખામણ કોઈ કહે તે તો બહુ નહારી લાગે છે એવો નહારો ઈ. એ કરમ છુટલો નિશાળમાં મેહેતાજીને નડે પછીથી નિશાળમાંની (છુટયો ને રજા ગળી એટલે પછી માંકડો છુટયો) એ છોકરો આ બાપને વાહાલો નથી એ નહારો છોકરો ઈ. ધણા જોર વડે નિશાળમાં લાખીને એસાડશે પણ એ સાહે શીખવાનો નથી એમને એમ રહેવાનો છે એ ભીખીને કે લાકડાનો બારો વેચીને પેટ ભરશે એવો નહારો ઈ.

પાઠ ૧૪ મો.

આનો-ના) રૂપીઆનો સોળમો

ભાગ.

કમાયો-કી) રળ્યો પેદા કર્યું.

પત ના-પરેનો પતીઆર નિસ

વારા.

સાદુ') કમ્બલત, બોલી.
હિમણી-ના) મેજબાની બદલ.
ચાલુ-કિ) નચ્યું, હીંડ્યું.

આદુ-ના) એક જાતનું કંદમુળ,
જેને સુકવ્યાથી સુઠયાય છે તે

પડયાછે-કી) બેઠા છે.

લુંચ્યા-વિ) ઠગ કપડી.

છેતરયા=તિ) ઠગ્યા.

જન્મસુધી=જન્મથી તે ગરણસુધી,

બધી હિમર.

ફજેત=ના] અપકીરતી, વખોડ,

માં-અ) નહીં, વાન.

પાઠ ૧૫ મો.

દેવ=ના) પ્રભુ, ઇશ, પરમેશ્વર.

ગાડીવાન=ના) ગાડીત, સારથી.

ખાંત=ના) ચીવટ, ખુશી.

હથમ=ના) વેપાર, રોજગાર ધંધો.

કાદવ=ના) કીચડ કચરો.

વીનતી=ના) અરજ, કાલાવાલા,

કરગરવું.

સદાય=ના) મદદ, વહાર.

બળદ=ના) ઘોડી.

પડે=ના] પોતે, જાતે આપે.

ગરજ=ના) જાતલજ, અરથ.

પાઠ ૧૬ મો.

તાપોડીઆં-વિ) ખાસડીઆં.

ધોળાકીયાં.

સોનેરી-ના) એક જાતના. ફેળા

નાના અને પાતળી ખાસના

રતાદે સારા હોય છે.

કુંકણી-ના) કુંકણ દેશના આદેશ

માં સુકા આવેછે એ.

તાપ-ના) ગરમી ઉષ્ણતા.

મથાળે=ના) ટેચો, છેકડપર.

પીલા-ના) ફણગા અંકુર.

લુંગ-ના) ઝુમખું.

મુદત=ના) વખત સમય.

મેંવા=ના) મીઠાં ફળો.

ફરાળ=ના) ફળ આહાર ફળ

ખાવા અપવાસગાળે પદારથો

ખાધામાં આવે છે તે.

રેશા=ના) નસો.

દોરડાં=ના] રશીઓ રાસડાં.

પાઠ ૧૮ મો.

નીળ=ના] એક જાતના વાંદરા,

કાંઠું=ના) હાડપિંજર.

પાલુ=ના) ખાલો.

ફાળ=ના] તલપ, ફક્કંગ, છલંગ.

લાગ=ના) તક, સમય, વખત.

દીક્ષ=ના] શરીર દેહ અંગે.

વિલાયત=ના) સાહેબ લોકોનો

દેશ.

પાઠ ૧૯ મો.

દાનત=ના) ગન, જીવ.

ગીધ-એક જાતનું કઠણ ચાંચ-ડાશી-ના) મુઠી ધરડી સી.
 વાળું પક્ષી પુંછ-ના) ધન દોલત, નાણું
 નગરશેઠ-શેઠરનો શેડીઓ. ટેવ-ના) સ્વભાવ, પ્રકૃતિ, આદત,
 આડીમાં-ના) ધણી આડની મુદ્રામાં ખેા.
 નીરાંતે-અ) નાંખીને નિશ્ચિતપણે તમર-ના) ભમરી ચકર.
 તાલેવંત-ના) પછાશાદાર અવસ્થા વસે-ના) અવસ્થા હાલત.
 તવંગર ધનવાન; શ્રીમંત. નાદાન-વિ] અણુસમગ્ર, અકલ
 તલવાર-તરવાર, શમસેર, એક જ વગરનો.
 તનું અપીઆર

ચોરની મા ચંડાળે જાગ અને પા પાઠ ૨૦ મો.
 પી હાય ધમતો જાગ.

(આ કહેવતમાં માગ જાણવા પ્ર કિનાગણો-ના) ઉત્તુ પાણી મુકવા
 માણે ચોરની બદલે ચોરનો તુ વાસણ.
 મા ને ઠેકાણે માલ ને જાન તો ચોટ-ના) તલપ અડપ.
 ઠેકાણે ચાપ જોઈએ. ડાગવું=ક) કરવું.

પાઠ ૧૭ મો.

ગાખી-૧) મક્ષીકા. તત્કાળ-અ) તેજ વખત.
 જીંત-ના) દીવાલ કોટ. અંજામ-ક) રૂપાર્થ તમર ખાઈ
 તળાવ-ના) સરોવર તડાક. વિનાશ-ના) હાની વિશેષ કરીને
 નહાવાનું-ના) રનાન કરવાનું. નાશ.
 જાપુ-ના) બાર્ષ. ખાસ-અ) પાસે કને.
 ઉગરયું) બચ્યું, વચ્યું. યાગ-વિ] નાની કુંકી ચોડી.
 જોખમ-ના) હાની નુંકજાન. જોખમ-ના) બુદ્ધિ અક્રમ.
 ડહાપણ-ના) બુદ્ધિ અક્રમ. ચાલ-ના) રીત આચરણ.

પાઠ ૨૦ મો માંખીનું બચ્યું.

વાહાલા બચ્યાની પાસે માંખી મોહોડેથી ખોલી કે જ્યાં સુ
 ધી જઇને આવું ત્યાં સુધીમાં તું આકાશે ઉડીશ નહીં (૧
 (કારણ કે પાણીનું વાંસણ ઉઠે છે તેની પાસે ને જાય અ-

ને ફરતા ઝડપ ચુકા જાય તો જીવનું જોખમ હાની થાય છે
 (૨) એમ કહીને માખી તો ગર્ભ પશુ બાળકની ખુમિ ટુંકી
 તેથી મનનું ડહાપણ તેજ ધડીએ કરવા માંડ્યું. (૩) વેહે
 મથી વધારી વધારીને ધરડા તો ઘણીએ વાતો કરે છે. એટલે
 હડીને ફરતામાં કહે હું કેમ મરી જઈશા (૪) એમ કહીને
 હડી મધું તે પાણીની પાસે પોહાવ્યું " ત્યાં પહોચતાજ " આ
 જાઈને એમાં (જિનામણાંમાં) પડ્યું ને તેનો નાશ થઈ ગયો.
 (૫) તે મરતાં મરતાં બોલ્યું જે આ મારી પેઠે
 ચાલ ચાલે અને માયાપનું કહ્યું માને નહી તેના આવા
 હવાલ થાય. (૬)

પાઠ ૨૧ મો.

સાચો-(વિ) સત્યવાદી, ખરાવાદી,
 ખરો;
 વરગ-ના) કલાસ દુકડી;
 ભોગભગ-અ) ભોગનાજોગે અ.
 ભાગ્યે હર્ષવજોગે એચીતુ.
 નંબર-ના) અનુક્રમ એક પછી
 એક.

સાંભળતું-ક) યાદ આવતું;
 મારો-ના] નીચમ કાપદો ઠરાવ
 રસ.
 લીમડો-ના) એક જાતનું કડુચુ
 ઝાડ.

સરતમા-ના) ધ્યાનમાં, સ્મરણમાં
 યાદમાં.
 ખરો-અ) પોચો, નકી,

પાઠ ૨૨ મો

ટેળ-ના) મેજ;
 ગાડી-ના) એસવાનું સાધન, વેહેલ
 સાંભરયા-ક) યાદ આવ્યા;
 માફ-ના) ક્ષમા મારી.
 જિમેરીશ-(વિ) મેળવીશ; ભેળા ક
 રીશ:

ફાગટ=કિ) વ્યરથ, નકામું કામ
 વગરનું,

પાઠ ૨૩ મો.

આળ=ના) તોહમત;
 પાવલી=ના) ચાર આની રૂપીઆ
 નો ચોથો ભાગ.
 નવાઈ=અચરજ અજાણ;
 ભરોસા=ના) વીરવાસ પતીજ;
 વાંદરી=ના) વાંદરાની માદા.

ચોર-ના) તરફર, ચોરી કરનાર.

પાણી-ના) જળ, નીર, ઉદક.

આગર-ના) ઈગર.

આત્ર) ના) રીત ધારો.

પાઠ ૨૪ મો.

પંચાત-ના) જાંગમડ.

આત્રકાર-ના) આદર સરકાર.

ન્યાય-ના) ધનસાક્ષ, ફેસલો ચુકા

દો.

વાંધા-ના તકરાર વચકો ફેર;

વ્યાજખી-વિ) ખરૂં, ખરોખર અ

દલ

તાજુડી-ના) નાના તાજવાં.

પક્ષા-ના) ત્રાજવાના છાપડ.

ખચકુ-ના) કરડા કડવા.

કરગરી=કિ)કાલાવાલા કરી.

છુંટકો=ના) નીકાત, તોડ ફેસલો.

વદવાદ-ના) તકરાર, લડાલહી.

બાઈચો=ના) બેહેના સ્ત્રીઓ.

સમજીયું-કિ) નીકાલ, કરીયું.

ધીરજ-ના) નીરાંત, સમતા.

રાહ-ના) રીત પ્રમાણે રસ્તો.

લાગેવળગે-કિ) દાંતો પહોંચે.

ગટ-ના) હોઈઆ, અજગ.

દાવકુ-વી) ઠેકાણે ડાહ્યું શાણું

વખત-ના) સમય વળા.

બેલાશક-ના) નીરબયપણે.

પાઠ ૨૫ મો.

પ્રાણી-ના) છવ જે અહીંથી તહી

ફરી શકે છે તે.

પશુ-ના) ચારખગવાળા પ્રાણી.

પંખી-ના) જનાવર પાંખવાળા

પ્રાણી.

ગાછડા-ના) ગચ્છ બિન.

ભુક-ના) ચરો.

અટક્યાળા-વિ) તોફાની, અળવી

તરો.

ઉંન-ના) ઘેટાના વાળા.

ગળાતો-તી) ખીજા જેવા સરખો.

ફિર-ના) તફ વન ફરક.

વાચા-ના) બોલવું

અંગરખું=ના) કેડીયું, જામો.

ખંડી-ના) બદન, કુડતી.

હરકત-ના) ઈજા, અડચણ.

પાઠ ૨૬ મો.

સામરી-ના) જીણવાળા,

ખીતતા-વી) શોબીતાં, સુંદર.

જાન-ના) સમજણ, અક્ષ.

ખસ-કિ) થએલું, એટલું.

સુવાળા=વી) લીસા, નરમ.

ઘટ-વી) બરાવ, ગયાખંધ.

અટાપટાવાળા=વી) કાપર ચિત્રા.

ખંરી-ના) ડાહ્યો,

પંખા-ના) હાથના આંગળા.

સીધા-વી) પાંસરા, સગા, પાધરા. વગરની.
 ઢાંકણુ-ના) ઢાંકવાનું. મનહર-વી) મનને હરે એવું.
 સરખવતાર-ના) બનાવતાર, પેછઢ-ના કવિતા, રાં.
 દા કરનાર. બમે-કિ) રખડે, ગોથાંખાય, મે.
 પાડ ૨૭ મો. થડાય.

હેન-ના) માયા, પ્રીત, પ્યાર. તથ-કાં) છોડી, મુકી, મેલી.
 હયોડો-ના) ઘડનાનું ઓગર. દમે-કિ) કનડે, પગવ, નડે.
 અનરથ-વી) ખોટું, અરથ વગરનું પરાવી-કૃ) વે સારી.
 પ્રભુ-ના) ધણી, ઈશ્વર. આગ-ના) દેવતાં, વન્હી.
 સુવાળા-ના) વાળ, કેશ, બહ. કુળ-ના) ઓસાદ, વંશ, પેઢી.
 ગમેલ-ના) ગોદાણુમાં ધાલી ગારે છે તે ફાંસો-ના) ફાંસી, ગળે દોરી મેસાડવી
 મેરી-વી) દયા વગરની મેર. કાંટા-ના) કંટક.

પાઠ ૨૭ મો પ્રાણી ઉપર હેત રાખવા વિશે. (૬)

કોઈ સમે જીવ બંધી જાય ત્યારે ખુશીમાં આવે તેમ રથ
 એવું કે દયા તથા પ્રાણીને સુખમાં પરાવીને દુખ દે કાંતો પગ-
 તોડી નાંખે, બાંધેલું હોયતે છોડે, આંખ ફાડે જોડાથી ગારે હયેછ
 ઝાંથી મારે ધુળમાં ઝાટે એવો જરૂર વીનાનો અતીશય અનરથ
 કરે અને ગતી વગરનો ઝાડના સુખમાં પણ આગ મેલે તમે ને
 સ્વરથી ડરીને એવાં પાપ આપો આપ તમે અને પ્રભુની પ્રીતી-
 વાસ્તે પ્રાણીઓના કુળમાં વધારો ધાય એવો મતમાં પરેગ ધારો.

પગ તથા પાંખો પકડીને તોડી નાંખે, વળી જોઈને રાજ
 થવા સાફ તેને છોડી પણ દેછે કઈક વાળેથી ફાંસો ધાલીને પ્રા-
 ણીઓને હાયે પગે તરફડતા બુએ કેટલાક સુખી (સુખકાંડા બુ
 ને સોયની અણી) હાય વતે ધોયે પણ જરા દયા ધરે નહીં વ-
 ણી પંખી ઉપર જે અભોક્ષ ગારે છે તે પાંખી મનમાં વીચાર કર-
 તા નથી.

પાઠ ૨૮ મો.

પાંચડી-ના) ફેટા માથે બાંધવાનો
 મોટો ચીરો.
 તોરો-ના) તલો, પલો.
 મસ્કરી-ના) હાંશી, ઠગ બાજી.
 ચેષ્ટા.
 ચાદર-ના પછેડી.
 ઓરવું-ક) નાખવું, ઝીકવું.
 સંકોચે-ના) યંત્ર. સંચો, સાંચો.
 બોટેલ-ના) બનાવેલા, મેળવેલા.
 વાત-ના) કથા વારતા.
 ઝડ-ના) વર્ષ, દરમ.
 અચરજ-ના) નવાઈ, આશ્ચર્ય.
 કપાસ-ના) રૂના ઝાડ.
 મળ-ના) મોજ, રમુજ આણંદ.
 સોબતી-ના) સગાથી. સાથી.
 વાકું-ના) માણસની ઝુંડી ટોળું.

જથો.

ઝોળીઓ-ના બેયણી, ફટ.
 હગલા-ના) ટેકરા ગંજ.
 ચરખો-ના) કપાસ પીસવાનો
 રેંટીઓ.

હાળવા-ક) ચગદવા, કચરવા.
 ઠાટ-ના) શણું કપડું.
 કસ્યા-કિ) તાર્યા, કચરીને બાંધ્યા.

પાઠ ૨૯ મો.

ગગળાવું-ક) અકળાવું, અમુઝવું.
 વેડવું-ક) ખમવું, સેહેવું.
 તાંત-ના) મકરાના આંતરડાની દોરી
 પુણી-ના) રૂને સળી પર વાળી લાખો
 આકાર કરેલો તે.
 મળસકુ-ના) સવાર પરોઢીયું.
 સુતરીએ-ના] સુતરનો વેપારી.
 કાતવું-ક) પુણીમાંથી તાર કાઢવા.
 આંટી-ના) સુતરનું ગુંછળું.
 વેપરી-ના] રોજગારી
 વણકર-ના) વણકર લોક.
 રંગરેચ-ના] રંગનારો.
 કસુખી-ના) રાતી લાલ.
 અથડાતાં-ક) કુટાતાં. રઝળાતાં, પ
 છડાતાં

વરો-ના) વખત દા.
 પીંજરા-ના) રૂ સાફ કરનારા.
 અપાટા-ના) સપાટા.
 તાતણા-ના] તાર, દોરા, રેસા,
 નીરાંત-ના) જપ, ચન, સુખ.
 ચાદ-ના] શરત ખબરે ધ્યાન.
 ખોત-ના) દળ કુમાસ.

પાઠ ૨૦ મો.

ઓળખાણ-ના પીછાન.

મેહોળત.

ચળકાટ-ના) ઝળકાટ ઉજેસ.

એચિંતુ-અ) એકાએક અક

દમ.

ચાંચળો=ના) કોદાળી જેવું ખોદ

વાતું હથીયાર.

અણુઅણુટ-ના) ખણુખણુટ.

અવાજ-ના) સાદ સોર.

ગભરાયો=જિ) અકળાયો, અમુ

ઝાયે.

યાળ=ના) વખત.

રંગ-ના) વરણ રંગ.

ગમળાઈ-(કિ) ગભરાઈ, અકળાઈ

હારણધ-અ) એક પછી એક

નેરથી.

ધા-ના) હથોડાનો માર.

પાઠ ૩૧ મો.

લગડી-ના) ધાતુની લાકડી ઢાળ
કી.

ચીપ=ના) પટા જેવું ધડેલું પતર

કાનસ-ના) રેતડી.

જતરડો-ના) ધાતુના તાર કરવા

નું ઓળર.

વેશ-ના) ડોળ, આકાર.

અપટા-વિ) પોહોળાસપર ધડેલા.

મુસ-ના) ધાતુનો રસ કરી જેમાં

રેડી લાંબી લાકડીઓ કરે છે તે

ભુકો-ના) કોટ, ગોર, ચુરો.

નોખા-વી) શુદ્ધ, ગંવળા.

લપેટી=ક) વીંટી.

હીર-ના) રેશમ.

કસગ-ના) જરી જરીઆન.

પાઠ ૩૨ મો.

નિરદય-ત્રી) દયા વગરનો, દયા ર

હીત ધાતકી.

અપલક્ષણ-ના) ખોટાં લક્ષણ.

સલાદ-ના) અભીપ્રાય.

શુઠાણું-ના) શુઠ શુઠું.

પાપ-ના) ખોટું કામ.

(ધક્કાર-) તુછકાર.

ભરોસા-ના) પ્રતીજ, ઈત્યાદિ,

ગુનો-ના) તકશીર, વાંક.

માહું-વી) ખોટું, નદાર.

મતલબ=ના) કારણ, સાર.

ચુપ-અ) છાનું ગુપ્ત.

ઈશારત-ના) શાન, અણસારો.

છેતરવું=ક) ઠગવું, ભુલાવવું.

પાઠ ૩૩ મો.

શીકું=ના) દોરડાને ગુંથી કરેલું અ

થવા ધાતુનું પણ ચાપ છે.

તકાવવું=ક) ધારવું.

છલંગ-ના) થેકડો, કૂતંગ.

માચી-ના) ખાટલી જેવું ચોરસ

મેસવાનું તે.

અણગારા-ના)અળતા કોમલા.

અણગારા.

સાયવવું-ના]સંભારવું.

કુતમ-ના) સ્વન કુતા.

વાસ-ના) સોડંગ મંથ.

શક્તી-ના)ખેર અળ તાકત.

લાહુ-ના) મોઢક લાહુ.

દાખડા-ના) ડખો.

પુગે-કિ)પહેંચ.

બીંત-ના] દીવાલ, બેંત.

દુધ-પય.

ઓત્રાઠ-કિ] ખુઝાઈ.

ખાંડ-ના] શેરડીના રસની બનેછે

વહેમ-ના] અંદશો, શક.

પાઠ ૩૪ મો.

ઉગારવું-ના) અચાવવું.

આકા-કુ) છપ્પી, ડોળ.

ખુશામત-ના)સાર બોલવું, ગાંડ

સુલ્લાશી કરવી.

ફેર-ના] તફાવત, બુદ્ધાપણું.

સ્વભાવ-ના] પ્રકૃતી, ટેવ, ચાલ

અગ્નિયું-વિ] જાણીતું નહી તે

પરભારવું.

બસવા-કુ) ધુરકવા.

ચેતાવે-કિ) જણાવે, જાહેર કરે,

જાગ્રત કરે.

દોરી-કુ] ખેંચી લેછ.

ગુણુ-ના] ફાયદો.

ખરદાસ-વા] સંભાળ.

પાળેલાં-કુ]પાળેલાં, સાચવેલાં.

કેલટા-વિ) અવળા,

લાડેછે-કુ)લાડ કરેછે, ગેલ કરેછે.

કિદાશ-અ)નાશોશ, બેચેન, દીલ

ગીર.

પાઠ ૩૫ મો.

ધાયત્ર-વી) જખમી,

કાપણી-ના)અનાજ, દાસ વીગેરે

છાપવાનું તે.

ખોજ-ના) કુંડ, ટંકું.

ધોરીનસ-ના)મોટીનસ, મોટીરમ,

હર્ષયુ-ના)કાળજી, અંતઃકરણ.

દાતરડું-ના]ખાસ લાપવાનું વાંકું

ઓખર.

મુઠ-ના)અણધડ, મુરખ.

સાવચેતી-ના] હાંશીઆર.

હાથ-ના)કર.

કપાયછે-ના]વદાય છે, છેદાય છે.

દ્યાણુ-ના) દયાવવું.

ચંચળ-ના)હાંશીયાર, ઝાંઝી.

ચણીઓ-ના) બાધરો.

ધટતો-કુ)ખાગવા યોગ્ય પડતો સ

મય સુચક.

રખુદિ-ના] તુરત ધટતો ઉપાય,

સૂને એવી ભેતી.

પાઠ ૩૬ મો.	નમળા-વિ) નહારા, કહિયત વ-
અનાજ-ના) ધાન્ય દાણા.	ગરના;
મુખ્ય-વિ) મોટું, સકથી પેહેલું.	પ્રિત-ના) માયા, હેત, સ્નેહ;
સાંઠા-ના) રાડાં ઘાસમાંની શી-	શેવા-ના) ચાકરી, ભક્તિ;
ટીઓ.	પાઠ ૩૭ મો.
ટાચ-ના) અણી મથાણું,	જગકર્તા=ના) દુનીયાં બનાવનાર,
કપા-ના) દયા મેહેરબાની;	પ્રભુ,
વીતવું-ક) થવું.	પ્રાદ-વિ) મોટા વિશાળ;
ડાંગર-ના) જેમાંથી ચોખાં ની-	હય-ના) ઘોડા તુરંગ.
કળે છે તે.	વાહન=ના) ગાડી ઘોડા વીગેરે
જયાઅંધ-વિ) થોડાઅંધ, બરચક	બેસવાનું,
ચાતુરાર્ધ-વિ) ડાહ્યાપણ, બુદ્ધી,	રેમાન-ના) અધર ચાલવાનું
મજબુત-વિ) જેરાવર, જળર,	વાહન.
પાકતાં-ક) થતાં નીપજતાં;	સાજ-ના) શણગાર સામાન;
પાઠ ૩૭ મો જગકર્તા વીશે. (૭)	

જગતના બનાવનાર ઈશ્વર પૃથ્વી ઉપર ધણી ચીજો પેદા કરી છે તથા આખી દુનીયાના લોકો સુખ પામે છે. તેનો ગુણ ગાવા બેસીએ તો પાર આવતો નથી. (૧) પૃથ્વી પાણી ને મોટા મોટા પરવતો ને ઝાડીમાં આવેલા જે ધણીએ ઝાડો છે તેમ બળદો ઘોડા ને જેરાવર હાથીઓના બેસવાના વાહન તે વેગાન જેવાં છે તેનો બનાવનાર ઈશ્વર તુજ છે. (૨) અંદ્ર સુરજ અને તારાનો ચળકાટ તે બધાનો હાઠ માઠ તેં દીક બનાવ્યો છે, અને વખતે વખતના સામાન હે ઈશ્વર તે માણસોને વાસ્તે કરીધો છે. (૩)

પાઠ ૩૮ મો.	નાળીઆ-ના) શિકળ.
મેશ-ના) ગરકરી.	ચેબુ-વિ) રેસાવાળું,
દરી-ના) ગુથેલી સાહી,	દોરડા-ના) રાસો;

ટોપર-ના) ટોપર.
 ગાટો-ના) ટોપરાનો ગોળો.
 જગ-ના] દુનીઆ પૃથ્વી.
 ઉપગ્નવી-ક્રિ] નીપગ્નવી, બના-
 વી, પેદા કરી.
 પામે-ક્રિ) ભોગવે, મળે.
 સંસાર-ના) જગત.
 પાર-ના) છેડો, અંત, સુમાર.
 હાથી-ના) ગજ, હસ્તી.
 રવી-ના) સુરજ, આદીત.
 ઠાઠ-વિ) ટોળ, ગપકા.
 સમાન-ના) વખતના.
 ક્રીધો-ક્રિ) બનાવ્યો, કર્યો.
 કાન્ને-અ) વારતે, માટે, અરથે, કામે.
 કોપરેલ-ના] કોપરાનું તેલ.
 તાડી-ના) નાળીએરિમાંથી ઝરેલો
 રસ.
 કેક-ના) નીશો.
 ખુવેછે-ક્રિ) ગુમાવે છે.
 પરનાળ-ના) પાણી જવાની નીક

પાઠ ૩૯ મો.

કાસદ-ના] ખેપીઓ.
 બંબાવાળા-ના) બંબો રાખનાર.
 બેભાન-ના) શુધ વગરના.
 સુમારે-ના) આશરે, અટકળે,
 અનુમાને.
 શેરી-ના) પાળ. મેહલો.
 ઠોકયા-ના) અથડાવ્યા.

ધશીને-કૃ) ધાધને, દોડીને,
 બડકા-ના) આળા, મોટા બળતા
 ફડાફડ-વિ) ઝટોઝટ, ઉતાવળથી
 નીસરણી-ના) વાસ કે વળીઓ-
 ની સીડો.

મેડો-ના] માળ, મેડી.
 પથારી-ના) પીછાનું, સજ્જન.
 રૂંધાર્થ-કૃ) અડળાર્થ, અમુઝાર્થ.
 દેહાવ્યો-ક્રિ) હાલવ્યો.
 બાળક-ના) છોકરાં, બચ્ચાં.

પાઠ ૪૦ મો.

જગૃતી-એતન, ભાન,
 શુર-ના) વેગ, ઝડપ.
 તાજ-વિ) હાલના, તરના, નવા.
 ટુટીપડ્યો-ક્રિ) ભાગી પડ્યા.
 ધડકો-ના) અવાજ, શબ્દ ગરજના.
 મદદ-ના) આશરો, સાહ્યતા.
 લાહગાં-ના) બળતામાં, અગ્નીમાં.
 અસાવવા-કૃ) ઉમારવા.
 લાગ-ના) યોસ, વખત.
 સીસેચીસ-ના) ખુમે ખુમ.
 રડતા-કૃ) રોતાં, આરડતાં.

પાઠ ૪૧ મો.

અણીસુધ-વિ) સહીસલામત.
 હંધરાણુ-ના) દીધ, પ્રાણો.
 દીધેલી-કૃ) શેની અડકાવેલી.
 હડશેલો-ના) ઠેલો, ધક્કો.

ભણી-અ) તરફ, ગમ.
 હોમ-ના) હામ, છાતી.
 યુક્તિ-ના) કળા, કાઠ.
 મેદાન-ના) ખાલી, જગા, રાન.
 લિગ્યા-કિ) બચ્યા, રહ્યા.
 ભેર-અ) સાત, સુવાં,
 આણ્યા-કિ) લાવ્યા.
 પરગણુ-વિ) પારકાનું કરમ કરનાર
 કુટુંબ-ના) પોતાના ઘરનો. વ-
 સ્તાર.

ખરેખરી-સાચી બરાબર.

પાઠ ૪૨ મો

તપાસ-ના) ખોળ સંભાળ.
 જવાહીર-ના) હીરા માણેક વગેરે
 દરવાર-ના) રાજસભા કચેરી.
 જાડો-ના) તપાસ તજવીજ.
 સાક્ષી-ના) સાંહી પુરાવો.
 આંખો-ના) નેત્ર ચક્ષુ,
 ફકીર-ના) દરવેશ સાંધ.
 લાધ્યુ-કિ) ભચ્યું, નાખ્યું,
 ધારી ધારી-કુ) ન્યાણી ન્યાણી.
 ચોચ્યુ-કિ) તરફચ્યું હરણકચ્યું.

પાઠ ૪૩ મો.

જાદુગર-વિ) જાદુ કરનાર.
 મંત્ર જંત્રવળો.

શાખાશ-ના) ધન્ય.
 અનુમાન-ના) અટકળ આશરો.
 અચળો-ના) આશ્રમ નસાઈ.

બગચુતી-કુ) બગતી આપડતી.

ધ્યાન-ના) મન લક્ષ.

પાઠ ૪૪ મો.

ઘેટાં-ના) બકરાંની એક જાત છે.

સાહેબ-ના) ધણી ઉપરી.

મળતી-અ) ખીજના જેવી મળતી

ફાટ-ના) ચીરો ફાટેલુ.

વાસ-ના) કડબ ચાર.

શીંગડા-ના) શંભ શીંગ.

ઢિન-ના) ઘેટાના વાળ.

વાળ-ના) નીમાળા બાળ.

દાદી-ના) હડપચીનો ભાગ.

પાઠ ૪૫ મો.

મેદાં-ના) ઘેટાની જાત.

ચપળ-વિ) ચંચળ હાંશીયાર.

અક્ષત-ના) બુદ્ધિ સમજણ,

વીમો-ના) ટાઢો ઠંઠો.

ગરવાડ-ના) બકરા ચરાવનાર.

ખ્રિસ્તી-ના) એક જાતનો ધર્મ

જે યુરોપ ખંડમાં ચાલે છે તે.

વેપાર-ના) રોજગાર ધ ધો.

ઉપજે છે-કિ) પ્રેશ થાય છે.

સાલ-ના) ઊંચી જ્વનનું લુગડું.

હુફ-ના) ગરમાળો.

સાફ-ના) સ્વચ્છ સોખું.

કમડાં-ના) લુગડાં, કપડાં.

પાઠ ૪૬ મો.

ગુણગાળી-વિ) કાયદા ભરેલી.

શીંગાળી-ના) શીંગડાવાળી.
ખડ-ના) ધાસ ચાર.
પગાળી-વિ) પગવાળી.
પીતી-કૃ) પાન કરતી;
આકાર-ના) ડોળ છખી;

આંચળ-ના) રતન.
ખરી-ના) પગનો ડાખડો.
રૂપાળો-વિ) સારો બેશ સરસ;
માળ્યો-ક્રિ) દોઢો બેથો.

પાઠ ૪૬ મો ગાય વીશે.

ફાયદો કરે એવી શીંગડાવાળી ગાય પાણી પીતી જન્ય છે
ને ધાસ ખાય છે એનું રૂપ કેવું મજાનું છે તેને ચાર પગને
ચાર આંચળ છે ૧ તેના પગની નીચે તળીએ ખરીમાં મોટો
ચીરો છે ને એનો આકાર સારો છે તે તમે જુઓ. તેના પુછ-
ડાને છેડે વાળનો ગુચ્છો છે ને રોજ ગોવાળીઓ તેની સંભાળ
લે છે (૨) જ્યારે બેઠેલી હોય ત્યારે હોઠ હલાવ્યાં કરે છે, કોઈ
કાળી કોઈ ઘોળી ને કોઈ રાતી હોય છે, દોહાતી વખત એનું
દુધ ધણું સાફ દેખાય છે ને પછી તેના દહીં માંખણુ ને ધી બધુ
થાય છે (૩) પેંડા બરેલી દૂધપાક ને ખીર ખાતાં ધાક લાગતો
નથી, તે બધુ દુધનું થાય છે, તેમજ એના બાસુદી ને શીખંડ
બને છે તે ખાધેથી પેટમાં ધણી ઠંડક થાય છે.

પાઠ ૪૭ મો.

ગટ-વિ] ભરચક જથાળધ.

ગોકળગાય-ના] એક જાતનું પ્રાણી

લાચાર-ના) ગરીબ હપાય.

હેરાન-આ) દુઃખી પીડાય.

ગરદન-ના] પીઠ.

ભોકાય-કૃ) પેસે બરાય ધોચાય.

જમણુ-ના] નાનાછોકરાનું અંગરખું

બેડીઓ-ના) પગરખાઓ.

અવતરેછે-ક્રિ) પ્રસવે છે.

કોમળ-વિ] કુમળુ સુવાળું.

પાઠ ૪૮ મો.

નેગ-ના) ઝડપ ચાલ.

પુછડે-ના) પુચ્છે.

નિત્ય-ના) રોજ હમેશ.

દોતા-કૃ) દુધ કાઢતા.

પેઠ-ના) હોજરી.

ટાઠ.

વાયુ-ના) પવન હવા ના.

મોળ-ના) પાણીની લેહેરો.

ઝગકારો-ના) ચમકારો,
 ઘડકારો-ના) ધામ, પશીનો.
 ગમન-ના) આકાશ,
 ઢંકાર્ઠ-ના) સંતાર્ઠ, છવાઈ;
 પાંદડાં-ના] પત્ર પલત;
 વાદળ-ના] વાદળાં,
 વીજળી-ના) હવામાંનો ઝળકારો
 કડાકા-ના] ધડાકા, અવાજ.
 અધધધ-અ) એહોહોહો.
 ફરફર-ના] જીણાં ફેરાં;
 પલળીશું-ફ) ભીંજાઈશું;
 વેગ-ના) ઝડપ ઝપાટો,
 સોસરી-એ) આરપાર;
 ઝગકારો-ના) ચળકાટ પ્રકાશ,
 ઝોખો-વિ) સ્વચ્છ સાફ.

પાઠ ૪૯ મો.

સાચુ-ના) સત્ય, ખરું,
 શીખાગણ-ના) બોધ, શિક્ષા,
 વચન-ના) બોલ, કોલ.
 આંચ-ના] ઈંચ, હરકત;
 સ્વાદ-ના] મીઠાશ, રમુજ, મીઠું
 મરચુ ભભરાવીને જુડી વાતો
 મેળવીને કહેવું તે,
 મરકરી-ના) હાંસી, એટા,
 બંધન-ના) કબુલ, થવું,
 વચન-ના) કોલ, કરાર.
 વાંક-ના] ગુ-હો, તકસીર,
 ખરતાવો-ના) ખેદ, દિલગીરી.

મરોંસો=ના) ઈતખાસ, વિસ્વાસ.

પાઠ ૫૦ મો.

ટેવ-ના) મદાવરો, અભ્યાસ,
 ઈલાજ-ના) ઉપાય.
 સળગી-ફ) લાગી, બળી.
 મસળી-ફ) ચોળી.
 આળોટચુ-ફિ] લોટવું.
 ત્રપેટી-ફ) વીંટાળી.
 હોલવી-ફ) યુઝાવી.
 પાસો-ના) સોટો.
 પેણી-ના) કદાઈ, તાવડી.
 માળ-ના) મેઢો, મેડી.
 સાવચેતી-ના) હાંશીઆરી.
 નુકસાન-ના) અવગુણ. બગાડ.

પાઠ ૫૧ મો.

નળ-ના) નળી.
 આંફળીફાંફળી-ગભરાઈ.
 સસલું-ના] એક જાતનું જનાવર
 તક્ષણ-ના) ચાલ, સ્વભાવ.
 પંચ-ના) પગના પહોર, નખ,
 જુગતીથી-ના) યુક્તિથી, કળાથી
 અલ્પમો-ના) અમે નહીં તે.
 ઈચ્છા-ના) મરજી, ખુશી.
 ઈશાસ-ના] સાન.
 રીસ-ના) ગુસ્સો. ફરોષ.
 નગારાં-ના) વાજાં.
 ગણુકારે નહીં-ફિ) સાંભળે નહીં

અક્ષાળે-કૃ) પછાડે. ઠોકે.

ફાળે-ના) ફલંગ, થેકડો.

ગગરાય-ના) અંકળાય.

અચંબો-ના) આશ્ચર્ય.

મેર-વિ) તરફ, બણી, સામુ.

પાઠ પર મો.

ભરાધ-કૃ) પેશી, સંતાર્થ, છુપાઇ

નચક-ના] કતે પાસ, થડમાં.

હિમત-ના) હામ, છાતી, જોર.

એનપણા-ના) સહી, ગોઠીપણાં.

લડે-કૃ) ગેલ કરે ગમત કરે.

પરગામ-ના] ખીન્ને ગામ પાર.

કે ગામ.

સાદ-ના) અવાજ, શબ્દ ધાંટો.

વાહાલ-ના) હેત, પ્રીત, સ્નેહ.

શીખાગણુ-ના] સાર ફાયદાની વાત

સંભાળે-કૃ] યાદ કરે રમરણુ કરે

બદલો-ના) સાદુ.

પાઠ ૫૩ મો.

શીશોળીઆં-ના) શાહુડીન પીંછા

શાહુડી-ના) શીશોળીઆ વાળું

જનાવર.

સાદા-વિ] રંગ તથા ચીત્ર વગરના.

બાર-ના) બોજ, તોલ, વજન.

ઘોરવું-કૃ) ઊંઘવું નીદ્રાવશ થવું.

દર-ના) કાણું બાકુ.

રૂવાં-ના) ઝીણા વાળ.

સેફ-વિ) ઉચ્છુ ધોળું.

પુઠું-વિ] અણી વગરનું.

હથીઆર-ના) ઓખર.

તીર-ના) બાલો બાણુ, (સંયાપ)

અધગજ-વિ) અદ્ધો ગજ.

નાક-ના) નાશીકા.

સેહેલથી-ના) સેહેજથી.

પાઠ ૫૪ મો.

પ્રદક્ષિણા-ના] આશપાસ વુફર.

નજર-ના) દ્રષ્ટી નીધા નેસ્ટા.

ચપટી-વિ) એક પાસે ડેડેલી.

અધર-અ) ટેકા વગર આશરે.

વાહાણુ-ના) નાવ ઝાઝા નકકા.

સ્થિર-વિ) હાલે ચાલે નહી તે.

ફરે-ના) ચકર.

કલાક-ના] અઢી ઘડી અથવા

સાઠ મીનીટની કલાક.

પાસુ-ના] બાણુ.

રાત-ના) નીશા રજની.

પાઠ ૫૫ મો.

સમુદ્ર-ના) દરીઓ સીંધુ સાગર

વિતર

દક્ષિણ

પુર્વ

પશ્ચિમ

નકશો-ના) દેશ ખંડ બીજે,

ના નમુના;

ખંડ-ના) જમીનના મોટા ભાગ,

જેમાં ઘણા દેશ આવેલા તે;

દીશા-ના) બાજુ.
 માંજવું-ક) જાણવું પ્રવીણ થવું.
 વસી-ના] પીઠ બેઠડો.
 નમુનો-ના) મુકાવતો.
 ભુમેળ-ના] પૃથ્વીનો ગોળો.

પાઠ ૫૬ મો.

કાઢેલા-ક) અનાવેલ ચીતરેલા.
 મથાળુ-ના) ઉપલું પાસું.
 કડક-ના] વીમામ દુકડા ભાગ.
 નીચે-વિ] તળે હેઠે,
 જેટ-ના] પાણીની વચે જમીન
 હોય તે.
 વળગેલા-ક) સંધાએલા મળેલા.
 અળગો-અ) જુદો વેગળો દુર.
 મધ્ય-ના) વચ્ચા.
 મુલક-ના) દેશ.

પાઠ ૫૭ મો.

સ્તુતિ-ના) આરાધના પ્રારથના.
 નીરધન-વિ) ધન વગરના.

અક્ષીસ-ના) ભેટ હિન્દમ, નમ-
 રાણું આપી દેવું.
 યોગ્ય-ના] લાયક ધરાત.
 જગજીવન-ના) જગનો જીવાડનાર
 પ્રભુ ઈશ્વર.

સમરથ-વિ) જોરાવર બળવાન.
 નીતી-ના) ધરમ વીવેક.
 અધીક-વિ) ઘણું વધારે મસ.
 દુઃખીઓ-વિ) હેરાન દુખી.
 મુજનો-ના) મને પોતાને,
 સરજનાર-વિ) પેદા કરનાર.
 ઉપકાર-ના) પાડ ગુણ આભાર.
 ભમે-કિ) ભટકે રઝળે અથડાય.
 કીરતી-ના) વખાણ.
 ફાગટ-વિ) નકામું વ્યર્થ અમસતું
 ઠામ-ના) ઠેકાણું જગા.
 જશ-ના] શાખાશ ધન.
 ભક્તિ-ના) શેવા સ્તુતી પ્રાર્થના
 નીતી-ના) ધરમ પ્રમાણીકપણું.

પાઠ ૫૮ મો. ઈશ્વરની સ્તુતિ. (૧૨)

જ્યારે હું શેહેર બજારની બહાર નીસરે છું ત્યારે ધણા
 અરીઠ લોકો મારી નજરે પડે છે, અને આખી પૃથ્વીપરના બધા
 લોકો દુઃખી માલમ પડે છે. ૧ પૃથ્વીના સરજનાર સરવ શક્તિ
 માન ઈશ્વરે મને જે અબશીશ (નીવજશો) કરે તે બધાનો
 પાડ હું શ્રી રીતે વાળી શકીશ. ૨ ધણા લાયર અનાથ લોકો
 જીખી ઘેર ઘેર ભટક્યા કરે છે, પણ જે જોઈએ તે કરતા

વધારે હે જગતના જીવાડનાર ધણી તે મને અન આપ્યું છે
પૃથ્વી સમુદ્ર ને આકાશ એમાં પ્રભુ તારીજ લીલા લેહેંકી રહી
છે હું જ્યાં જોજો છું ત્યાં મોહું બારે કામ છે ને કોઈ પણ જ-
ગ્યા તારા વગર ખાલી માલગ પડતી નથી. ૧ હે ઈશ્વર તારા
જશ મોટા છે [તને માન ઘટે છે] હું સદા તારું સ્મરણ કરૂં
એવી મને ભક્તિ આપ ને નીત્ય સારી રીતે આણું એવું કહીને
મારાં સઘળાં દુઃખ તું કાઢી નાંખ. (૨)

માગલતદાર-ના) પરગણાનો વહીશીમ-ના] ખેતર હદ શીમા.

વટદાર તથા વસુલ લેનાર,
પેહરો-ના) ચોકી આકશી.
કચેરી-ના] કોટ દરવાર,
વેહે-ના) છીદર બાકુ સ્યાર.
વાટે-ના) રસ્તે,
અન્નણ-વિ) પરાય પર,
નોંધી-ક] લખી ગણી
ખપ-ના) કામ.
કામની-વિ] ઉપયોગી.
સુમાર-ના) આશરો, અડસટો.
અનુમાન.

પાઠ ૫૯ મો.

સાહેબ-ના] ટોપીવાળો.
શીપાઈ-ના) પટાવાળો નોકર.
ખુન-ના) જીવથી મારી નાંખવું.
ગીતા-ના) ધરમનું પુસ્તક.
તકરાર-ના) કજીઓ વાંધો.
અપમાન-ના) માન નહી તે ગેર
આખર.

સાલ-ના) વરસ શક.
નીકાલ-ના) તોડ ફેંસલો વાંધો.
કારકુન-ના) મેહેતો તળાટી.
જેવટે-અ) આખરે.
ખમણ-ના] બ્રાહ્મણ.
અઝા-વિ] સાફ ખેશ દીક.
મરવાડ-ના) ઘેટાં અથવા ઢોરાં
ચરાવનાર
ઠપકો-ના) દોષ અપરાધ.
પાઠ ૬૦ મો.

એકાકાર-વિ) સરખું.
શોક-ના) દીલગીર ખેદ.
કલગીદાર-વિ) માનર વાળુ.
લક્ષા-ના) પાખોની કળા કરી,
નાચનાર.
ગીરીબાજ-ના) કુલાટ ખાનાર
યાહુ-ના] જાડા ગળાનું.
શીરાજી-વિ) કલગીદાર, ટોપીવાળુ
ચરચરી-ના) ચરચર ધૂળ કરે તે,
તરેહ-ના] મુકત રીતે.

પ્રકાર.

આશમાની-ના) ભુરો વાદળીઓ.

ગરદન-ના) ડોક ગળું.

ખેલેલી=) પોળી થયેલી.

કાસદીયા-વિ) ખેપ કરનાર સદે

શો પોચાડનાર.

કામે-ના) ઠેકાણે આશરમે ધરે;

પાઠ ૬૧ મો.

અંગ-ના) શરીર દેહ.

ખોપરી-ના માથા ઉપરનું ધડ

મગજ-ના) મગજના અંદરનો.

ભાગ.

યોગા-ના) મુછ પાસેના વાળનો

ગુછો.

ટટાર-વિ) સ્થિર ઉભુ;

તાળવું-ના) જીભ ઉપરનો ભાગ.

ખોચી-ના] ગરદન ગળું;

ડાગડો-ના) ડાંગ;

આંચ-ના) ઈંચ હરકત;

હડપચી-ના) દાદી આમળાની જગા

ખાળી-કુ) રોકા અટકાવી;

વાસ-ના) સોડમ અંધ;

પાઠ ૬૨ મો.

ફેરસુ-ના) ગળામાંથી સ્વાસ લેવા

ય છે તે તળ.

રક્તિ-ના) મો અંદર ખેવડા દાંત

છે તે અધવા દાંત;

દાંત-ના) દંત.

ડાયાં-ના) જડખામાં મોડામાં;

લાળ-ના) ચુકના રેલા ઓગરાળા

સ્વાદ-ના) મીઠાશ, મધુરતા.

ગાળવેછે-વિ) વગાડેછે.

ફમ-ના] સ્વાસ સાસ.

વાચા-ના) બોલ બોલવું.

રૂપના) ડોળ આકૃતિ છળી;

ધરીઓ-ના) શરીરના ભાગ કાન

નાક આમડી આંખો જીભ.

પાઠ ૬૩ મો.

ખીડ-ના) ધાસ ઉધાડવાનું ખેતર;

નધર્ણીયાતું-વિ) માલીક વગરનું

ચાર-ના) તરણ ચાર ધાસ.

ગંજ-ના) ધાસનો ઢગલો ગંજ;

વગડો-ના) રણ રાન.

ભગવા-કૃ) ફરવા.

કાલાવાસા-ના) પ્રારથના જીજી.

વીનતી.

નીરાશ-વિ) આશા-હીનના ઉમેદ,

નીચ-વિ) દુષ્ટ નહારા.

અદેખો-વિ) ઝેરીલો, દવેશ;

ધણી-ના) માલીક, ઉપરીક શેઠ;

સાયવવા-કૃ) જાળવવા.

વાજખી-વિ) અર લાયક યોગ્ય,

અદલ.

હક-ના] જાવો.

ખળવું-ના) દાઝવું અદેખાઈકરવી.	પુત્રે=વિ) ઉઘાડે;
પાઠ ૬૪ મો.	અંગ-ના) શરીર, દેહ.
ઉપકાર-ના) પાડ આભાર;	નવરંગ-ના) સારા રંગીત, તરેહ.
કુર-વિ) નિરદય ધાતકી;	તરેહના;
શોગન-ના] પ્રતીયા સગ કસમ.	કંગાલ-વિ] ગરીબ લાચાર.
ઉપદેશ-ના) બોધ;	ગિઝાનું=ના) પાથરણું, પયારી,
સુકૃત-વિ) સાર કામ;	વગ-ના) ઊગર આયુસ્ય.
હરી=ના] પ્રભુ ઈશ્વર.	વચન-ના) બોલ શબ્દ;
પ્રતાપ-ના) કૃપા મેહેરયાની.	તદે-કિ) બાલે જિયારે.
વસ્ત્ર-ના) લુગડાં કપડાં;	ચાન-ના) અક્ષત;
જન-ના) માણસ.	ડર-ના) ખીક બાપ.

પાઠ ૬૪ મો ઈશ્વરનો ઉપકાર. (૧૦)

ધણા માણસો રસ્તામાં પહેલા (રઝળતા તેમને હું ઉઘાડે શરીરે જોડેછું) પણ મનેતો સઘળા શરીરસ્પર, નવા નવા રંગ ના તરેહ તરેહ વાળા લુગડાં (૧] કેટલા એક ગરીબ નાચરને રહેવાને ધરખાર મળતાં નથી. પણ મનેતો રહેવાને ધર અને રાતે સુવાને પયારી છે (૨) ખીજ કેટલાએક નાહાની જાંગર થકી મોઘાથી નદારા શબ્દ બોલતાં શીખે છે ને મોઢેથી જુલ સમ ખાય છે; એવા તેઓ પાપી માણસ જણાય છે (૩) બોધ કર્યા થકી ચાન ઉપજવું ને મારા ઉપર ઈશ્વરની મેહેરયાની છે તો તેથી ખીહીને હું સારા કામ કર તેથી તે ઈશ્વર પોતે મારા ઉપર પ્રસન્ન થાય.

પાઠ ૬૫ મો.

સોતું-ના) હીમ કંચન સોવરણ;	નરદમ-વિ) નરયા ખીલકુલ;
રૂપુ=ના) ચાંદી રજીપ.	વળા-ના) પડ પયારો,
શીક-ના] છાપ, નાણાની છાપ;	માપા-ના) બોલી;
	અડીતણી-ના) છાપ પાડ;

વાનુ લોહાનું હથીઆર.

જાડેછે-ત્રી) ગળે છે. ખાયછે દે

નરમ-ના) વળે એવું.

બેળી-કૃ) મેળવી બેગુ કરી.

જીપયોગ-ના) કામ અપ.

ગઠા-ના) મોટા ઢેપા દડા;

નશો-ના) શરીર માંહેનું અધન.

ખડક-ના) સમુદ્રથી ઢંકાયેલા ઢુગર

ખાણે-ના) ખોયે, ગુફાઓ.

શાભીતો.

અરધુ-વિ] ભાગ નીમે.

તોલ-ના) વજન, માપ.

ધસાધ-કૃ) અટવાઈ.

આશરે-અ) અનુમાને, અટકે.

હીરસે-ના) ભાગે,

બેળવેછે-ત્રી) બેગુ કરેછે, એકઠું

કરે છે.

પાઠ ૬૬ મો

ધરેણુ-ના) આમુખણ શણગાર,

ચાલ-ના) ધારો, રીત, ટેવ.

ગાંડાધ-વિ) બેવકુદાર્થ, મુરખાઈ,

પુષ્ટી-ના) મજબુતી, ટેકા.

ધરજે=ત્રી) થરથરે ફડફડે.

જરૂરીયાત=વિ) અપ, કામ, જરૂર.

મેલાં-વિ) ગલીન, મેલવાળાં.

જિલ્લો-વિ) આખો જિલ્લો;

કરજ-ના) દેવું રણ.

કંતાધ=કૃ) ખેતાર્થ તણાઈ.

નબળા-વિ) નીરબળ કમજોર;

ગેરફાયદા-વિ) નુકશાન ફાયદો;

પાઠ ૬૭ મો.

ગંધક-ના] એક જાતનો પીળા

રંગનો બળતો પદારથ;

હથીઆર-ના] ઓખર.

ભરત-ના) રસ ગાળી લોહું.

બનાવેલું તે.

ધડના-વિ) ધડીને બનાવેલું લોહું

પોશાદ-ના) ખરૂં લોહું.

જમીન-ના] પ્રથ્વી ધરતી ધરણી

તાપાવી-કૃ) ગરમ કરી જિનું કરી

કાળી-ના) સમય વખત વેળા.

મેળ-ના] મેળવણી ભેગ.

સોધુ-ના) સસ્તુ;

લીસો-વિ) સુવાળો સાથ,

તરેહ-ના) પ્રકાર રીત;

કુપયોગી=વિ) કામની અપત્તી;

ઓગળી-ના) પીંગળી;

કચરો-ના) મેલ.

હરે-ના) જામી જાપ, અંધારું, જાપ

સકત-વિ) જરૂર મજબુત;

કઠાયાં-ના] મોટા તાવડા;

પાઠ ૬૮ મો.

કાટલા-ના) જોખવાના માપ,

માયુ=ના) ધરમાણું.

અધોળ-ના) અઢી ફૂંપીયા જારનું
વજન.

નવટાંક-ના) ૯ પઈશાજારનું વજન

ખાંડી-ના ૨૦ મણનું વજન;

એડીયું-ના) ૩૨ મણનું માપું

કળશી-ના] ૧૬ મણનું માપું;

ગજ-ના) ૨૪ તરુનું માપ;

હારા-ના] ૭ મણનું માપું,

જાર-ના) ૨૪ મણનું માપું.

રતી-ના) વાલનો ત્રીજો ભાગ;

વાલ-ના) ૩ રતીમાર વજન;

ગદીઆલો-ના) ૧૬ વાલ,

અરધો તેલો.

તેલ-ના) ૨ ગદીયાણા;

ગુજ-ના) ચણોડી;

પાઠ ૧૬ મો,

મણીકા-ના) મણમાય એવું વાસણ

તસુ-ના) એ આંગળ;

વીંધા-ના) ૨૦ પસાનું માપ તે.

વીસવાસી-વસાનો વીસમો ભાગ;

વામ-ના) ૬ ફુટ.

પૂનાહી(વિ) ફૂલો ચાલે એવો

શેરીઆ ના) શેર માયતેવુવાસણ;

ફુટ-ના) ૬ ઈંચ સુતારી અદગ

એકર-ના) ૪૮૪૦ ચોરસવાર.

આતર-ના) વેગળાછ છેડું,

આસત્ર-વિ) જુના આગળના.

માઈલ-ના) પોણા માઈ.

ધધાદારી-વિ] વેપારી રાજમારી.

હેતરે-ફ) કંગે ધુંમ;

આખર-ના] લાજ ઈજત;

દંડાય-ફ) શીક્ષા થાય છે.

પાઠ ૭૦ મો.

વીવેક-ના) સારી ચાલ રીતી.

ગરબદ-ના) અદ્ય માન;

તોછડાઈ-ના) હલકાઈ;

ટેવ-ના) અભ્યાસ ચાલ,

કુળા-ના) એલાદ પેઢી કુટુંબ.

માહું-વિ) ખોટું નહાર.

વખાણુ-ના) જશ શખાશી કીરતી

સલુકાઈ-ના) ડાહ્યાપણુ.

વરતવુ-ફ) ચાલવું

નગરકાર-ના) વાકા વતીરે નમવું

જેગોપાળ ના) પ્રભુની જે.

જુવાર-ના) જે ગોપાળ.

અરસપરસ-વિ) એક બીજને

માંહે માંહે,

સલામ-ના] એક જાતનું નમવું

ધારો-ના) રીત, ચાલ, રસ.

પાઠ ૭૧ મો.

એળટા-ના) મસકરી હાંશી;

વીવેકી-વિ) વિવેક કરનાર;

અવીવેકી-વિ) જેમાં વીવેક નહીતે

વાત-ના) કથા કહેવત.

સરત-ના) ધ્યાન ચીત યાદ.
ફેર-ના] તદ્વાવત. અંતર.
લાકડી-ના) સોડી જેઠીકા.
ખગકાવ્યા=કિ) ખીવરાવ્યા;
બારવા-મી) અટકાવ્યા.
દોરી-કિ] ખેચી ગઈ તેડી ગઈ.

પાઠ ૭૨ મો.

નીવડયો-કૃ) નીપજ્યો નીકળ્યો.
શીખવ્યું-કિ) બતાવું.
ગરીબ-ના) રાંક, કંગાલ;
આવકાર-ના) માન આદર માન.
પાન-ના) તંબોળ.
વળાયા-ના) મુકવા વઘાય કરવા.
વખાણુ=ના) કીરતી જશ,
આલ-ના) પ્રકૃતિ.
સોજતી-ના) સંગાથી સાથી.
પ્રસંગી.
ધ્યાનમાં-ના] સ્મિતમાં લક્ષમાં.
મનમાં

પાઠ ૭૩ મો.

કકળાણુ-ના) ખુગરાણુ, કલપાંત.
આડગાડ-વિ) અમસ્તું ઠાલુ.
ઓળખીતો-વિ) જાણીતો પી-
જાતવાળો.
ભળવા=કૃ) ભેગા થવા.
હાંડ-ના) ખુમ, શોર, હાંકાંટો,
પોકાર.

રમ-ના) આસા હુકમ.
નવાઈ-ના) આશ્ચર્ય અગમ્ય.
કહેવત-ના) કહાણી કથા;
આલતી વતો.
હાવકાઈ-વિ) વીવેકાઈ, સલુકાઈ,

પાઠ ૭૪ મો.

ભુખ-ના) ક્ષુધા;
બાઈબધ-ના) મીત્ર દોસ્ત.
ઝેડી-ના) છોકરી કન્યા.
પાથરણું-ના) ખીછાનું.
આગળ-અ) પાસે થકમાં,
ગાપ-ના) તાત, પીતા.
દુકાન=ના) પેદી, હાટ.
તઈયાર-અ) હાજર રહ્યું,
કસાર-ના) લાગસી,
મોટાજોટા વિ) જાડે જાડે,
બરડી-કૃ] દળી.
શીખાગણુ-શીક્ષા બોધ;
માંદો-ના) અગમરી સીક,

પાઠ ૭૫ મો.

મીત્રચાર-ના) બાઈબધાઈ.
કુશળતા-ના) સુખી પણું.
કર-ના) હસ્ત.
આગમન-ના] આવવું જવું.
મગન-ના) ખુશી આનંદ,
સહી-વી) શુધા સોત;
પડીત-ના) ભણેલા વિદ્વાન,

વહે=વિ) બોલે બોચરે કહે.
 મધુરી=વિ) મારી રસ બરેલી,
 વાણી-ના] બોલ શબ્દ બિચાર
 પ્રથમ=અ) આગળ પેહેલાં,
 પરણામ-ના) નગન પગેલાગવું
 ગંગાજળ-ના) ગંગાનું પાણી;
 સોપારી-ના] એક જાતનું મુખવાસ
 ફળનું,
 કારણ-ના મતલબ સાર,
 માન-યુક્તિ અક્ષર
 શાંત-વિ] સુખ, નીરાત.
 સનેહ-) પ્રીત, પીયાર,

મુરખ-વિ) બેવકૂફ અણુસમજી.
 ગમત-ના) મેજ, મઝા,
 પરસ્પર-ના) એક બીજાને.
 લાત-ના) પાટુ, ઠેસ.
 મસ્કરી-ના) ચંપટા હાશી.
 ખેલી-કૃ) રમી
 કપટ-ના) પડપ ચંદગો છળ.
 સ્વારથ=પોતાનું કામ, (સ્વ=
 પોતાના અરથનું કામ.
 સગાઈ=ના) સમઘ સગપણ,
 કદી-અ) કેઈ વખત કદા,
 જોખમકારી-) નુકસાન.

માઠ ૭૫ મો, પંડીતની મીત્રાચારી વિષે

વીદ્યાને વીધવાન જાને મીત્ર મળે સારે મોહોડેથી એક બી-
 જા સારા શબ્દ બોલે અને પહેલાં એક બીજાને નમસ્કાર કરી-
 ને પાણી પાવ; પછી હાથ જોડીને કહે કે આપનું હાલ અહીં
 કેમ પધારવું થયું? પછી વાત ચીત કરી હંડા પડી હરખમેર
 જુદા પડે) વિદ્યાનની અરસ પરસની પ્રીતીથી તેમની દોસ્તીમાં
 તેમનું મન ખુશી રહે. (૧)

મુરખે મુરખ જાને દોસ્તદારો જો મળ્યા તો તેઓ એક
 બીજાને ગાળ ચોપડી ગમત બનાવશે, અને અરસ પરસ લાત
 મારી વાતમાં મગ્નક મસ્કરી કરતા જશે તેઓની દોસ્તીનું મુખ
 એકે પોતે નીશા કરવી અને ક્ષાવવી અને રમત રમીને સગાઈ
 ટાટો કરીને ઘેર જવું તેઓ મોહોડે મીઠા શબ્દો બોલે ને મનમાં
 કપટ રાખે એવા તેઓ મતલબના સગા છે એવા મુરખાઓની
 દોસ્તી કરવિ તે કોઈ દહાડો જાનને નુકસાન પોહાંચાડે છે. (૨)

પાઠ ૭૬ મો.

કરોડ-ના) ખરડાની વચમાંનું
હાડકું.

રક્ષણુ-ના) સંભાળ સાચવણુ.

કુકા-ના) સ્વાસ લેવાની કાથળી.

ઝાલર-ના] જીલતી ચામડી.

શક્તી-ના) જોર બળ, કંઠિવત.

ટેરવા-ના) આંગળાના નખ પામે
નો ભાગ તે.

વાગ-ના) છ કુટ.

ખોળી-કૃ) શોલી.

રેતાળ-ના) રેતીવાળો ભાગ, ન-
દીના કાંઠા જિપરની જમીન
સેંકડો-વિ) સો શઈકો.

પાઠ ૭૭ મો.

મોતીઓ-ના) પાણીની શેવાળનાં
ટીપા,

મેંડેલી-ના) માળા જિપરથી.

વરિખ-ના) પાક.

મળસક-ના) સવાર.

તામસો-ના) ખેલ રમુજ ગળ,

તાસક-ના) છાદરી ધાળી.

ચતી-વિ) છલી સખી.

દાઝી-ત્રી) બળી.

ખાજ્યાણે વિ] વળઆ છે.

પાઠ ૭૮ મો.

ગમ-ગ) સમજ ખુદ્દિ.

સરત-ના) યાદ, રમણુ.

ચુસી-કૃ) હોઠવતી ખેંચી.

રજ-ના) રજકરણુ.

બડકા-ના) બળતું ઝાળ

મેંશ-ના) કાજળ.

પીડીયાં-ના) બારવડીયા નાની.

પાટડીઓ.

ગગન-ના) આકાશ.

ફારાં-ટીપા છાંટા,

પાઠ ૭૯ મો.

દેખાડું-વિ) બતાવું.

ફાંફાં-ના] નકામી મહેનત.

વરસાદ-મેઘ

ચાચરજ-વિ આસચરચ,

વાદળુ-ના) વાતો જયો.

કરયું-કિ) સામીત થયું નક્કીથયુ

વરતી-ના) જમીન પ્રથવી.

પાઠ ૮૦ મો.

વહાલ-ના] હેલ પ્યારે.

શિરોઈ-ના) સાકડા મોહેતું.

ચંચુ જેવું વસણુ.

ટાળના-ના) હાંશી, મસકરી.

નોતડ-નામ વચુ.

છાદરી-વિ) મોહાળી.

પીરસેલી-કૃ) ભાણામાં મુકેલી.
કહ્યું-(ક) ચાલ્યું પસંદ પડ્યું.

અપચપ-અ) જટજટ સડસડ.

પરોણો-ના) પરગામેથી આવેલો.

તે મેમાન,

ગમ-ના) લેહેલજ,

ગમ-ના) રીશ શમાવી દેની.

તક-વિ) સમય વેળા,

આગ્રહ-ના) સાહતા.

ટગટગર-અ) એકાંતજરે.

વળેનહી-કિ) યાવ નહી.

મલકાવી-કૃ) હડીને ખુશી થઈ.

દાઝ-ના) ચુસો રીસ.

પાઠ ૮૧ મો

જુગારી-ના) જુગાર રમનાર.

છકેલ-ના) છકેલ બેકેલ.

ખતા-ના) ઠેકર.

મમેલ વિ] રખડેલ,

જુત-ના) પીશય.

કપુત-ના) નઠારો છોકરો.

ગોઠીયા-ના) ભાઈળાંધ;

ગનખે-ના) અવતાર જીંદગી.

જુગડુ-ના) જુગાર ખાવું.

છેલ-ના) વરણાગીઓ.

ઠગાય-ના) છેતરાય.

ગમાર-ના] સગજવગરનો મુઠ.

પીટાય(કિ) ઝીકાય, ઠોકાય.

પોઠીયા-સાંઠીયા. આખલા.

દુરગુણ-ના) નઠારા ગુણ.

હાણ-ના) નુકશાન ગેરફાયદો.

સહી-ના) નક્કી ખચીત.

ફળ-ના) નફો; ફાયદો ગુણ.

વળગી-કૃ) બાઝી,

એળે-અ) નકામો, મફત કફ્ટ.

પાઠ ૮૧ મો જુગારી છોકરા વિષે. (૧૨)

છકેલો શહેલાણી છોકરો ધણી ઠોકરો ખાઈને છેતરાય છે. તે જુગાર રમનાર લોકોની સંગત કરેછે ને ધણી ઠોકરો ખાયછે જાણે જુતની પેઠે બધે બટકયાં કરે છે ને બાપ કહે કે એ નઠારો છોકરો છે ચાર મુરખા ગમાર દેહતદારો સાઠી માની માફક કોઈવાર ટપેરાય છે (કુધીપાક ખાયછે (૨) જુગાર એ ગુણ એવો ખરાબ ગણાય છે એથી ધણી લોકોને નુશાન થાયછે માણસને એ બાળે તો છોડે નહી તેથી જુમારથી તે ચીંછો હારે નહી જુગાર એ મોટો ખરાબ ગુણ છે તે તમે નક્કી જાણો, એમાં કાંઈજ ફાયદો નથી જેમ,

માણસ જાગી રહ્યો તેનું જીવતર ફોગટ થયું એવું સમજવું (પરિશ્રમથી પાપમાત્ર થઈ જાય છે. ને આખર જતી રહે છે.) ૨

પાઠ ૮૨ મો.

વાણીરો-ના) પોઠી પર અનાજ

નાખી વેપાર કરનાર.

પેઢી-ના) વંશ ઓલાદ;

વહેલ-ના) શંકા સંદેહ શક;

આડો-વિ) ઉલટો અવળો.

સગપણ-ના) સગાઈ સંબંધ.

કુટુંબી-વિ) કુટુંબનો, પિત્રાઈ.

જાપદાદા-ના) ધરડા વડઉવા.

જંગલ-ના) રાત વગરો.

પસતા-ના) રેહેતા.

દીંગણી-વિ) વીચી.

ખોલ-ના) ગદ્દા જખોલ ખો.

રૂનાં-ના) ઝીણા વાળ.

અસક્ષ-અ) અચાડી પેહેલા.

મળતા-કૃ) એક થીજ જોવા.

પાઠ ૮૩ મો.

દોરત-ના) મીત્ર, ભાઈબંધ.

ખોળો-ના) બસે, કપટ વગરનો

ગોઠવું-કૃ) ગમવું એન પડવું.

પરાયુ-ના) થીજતું પારકું.

સંતાર્ક-કૃ) છુપાઈ, ગુપ્ત રહી.

પધારજો-ક્રિ) આવજો.

કૂકડી-ના) મરઘડી મરઘી.

ખુમ-ના) પોક, શૌર ખાંટો.

પસ્તાવા-કૃ) વીમાસવા, દીલગીર થવા.

વહાલાં-વિ) પ્યારાં પ્રિય.

નવરાશ-ના) દુરસદ.

પાઠ ૮૪ મો.

કરતુક-ના) દગો ફટકો.

મુદા-ના) દાખલો સાખીતી.

દાવો-ના) હક અધીકાર અલાખો.

સંબંધ-ના) સગાઈ, વળગણ.

આવકાર-ના) ગાન, આદરભાવ,

જરાડવા-કૃ) આરડવા, પોકારવા.

છોડાવ્યું-ક્રિ) મુકાવ્યું મેલાવ્યું.

ખડો-ના) કુકડીને રેહેવાનું ઠેકાણું

લાજ-ના) આખર, શરમ, એળ

પાઠ ૮૫ મો.

ઉદાશ-વિ) દીલગીર, બેચેન.

સ્લેટ-ના) પથ્થર પાટી,

સંતાપ-ના) પીડા, દુખ.

ધટારત-વિ) લાપક, ચોગ્ય,

રળીઆંગણો-વિ) શોભીતો, સારો.

વીણી-કૃ) ચુંટી તોડી.

પાઠ ૮૬ મો.

સાજતાજ-વિ) સુખી.

મમત-ના) રમૂજ.

આંધાપો-ના) આંધળાપાણું.

દયા-ના) રેહુંમ, મેહુંર.

સદા-આ] રોજ, હમેશાં.

લાચાર-વિ) નીરૂપાય.

વાળુ-કિ) સંતોષ, પગાડુ.

દરકત-ના) હરફ, અક્ષર.

ગમશે-કિ) પસંદ પડશે.

પાઠ ૮૭ મો.

ભાગ્યવાન-વિ) નશીયવાળો.

માટયો-કિ] દુર થઓ.

સાળાશ-આ) ધન, વાહવાહ.

પારખુ-કિ) વરતું, ગ્વાળું.

લીસા-વિ) સુવાળા, સાફ.

કરકરા-વિ) ખરખરડા.

ખાલી-ના) ચામડી જેહેર મારે

છે તે.

લાગે-કૃ) જણાય.

પાઠ ૮૮ મો.

કમુક્ત-ના) વચન, કોલ.

ઉત્તર-ના) જવાબ.

ટમરટમર-આ] એકી નજરે.

ધુણાવ્યું-કિ) હલાવ્યું.

પાંગોડું-ના) ખમા ને કોણી વચે

લો ભાગ.

માથાફોડ-ના) કપાકુટ.

ઉચ્ચાર-ના] જોલ.

આથ-ના) એ હાથે છાતી સાથે.

દખાવવું તે.

પાઠ ૮૯ મો.

આસનાવાસના-ના) શેવા, ચાક-

રી ખરદાશ.

સદ્અહસ્ય-વિ) મોટો શ્રીમંત.

પાડ-ના) ઉપકાર, આભાર.

ફાળ-ના) ધરાશકે.

ઈશારત-ના) સાન, નીશાની.

ચાળ-ના] અંગરખાનો ઘેર.

-હદય-ના) અંતઃકરણ.

પાઠ ૯૦ મો.

અવતરે-ના] પ્રસવ.

ઉજડ-વિ] વસ્તી વગરનું મે-

દાન.

આસપાસ-વિ) ચારે ગમ ફરતું.

ઉપયોગ-ના) ખપ કામ.

પાઠ ૯૧ મો.

અવસ્થા-ના) હાલત, દશા.

ગાયન-ના) રાગ, તાન.

સ્વાહ-ના) મીઠાશ, મધુરતા.

વાસ-ના) સોડંગ, ગંધ ખો.

મોગરો-ના) એક જાતના ખુશ-

ખેદાર ફુલ.

અવગુણુ-ના) ગેર ફાયદો, નુક-

શાન.

નરસી-વિ) ખરાબ ફેસલો;

છુટકો-ના] નીકાલ, ફેસલો.

પાઠ ૯૨ મો.

શિખર-ના) ટોચ, મથાણુ;

જવાળામુખી-વિ) જેમાંથી અ-પ્રારતીવંત-વિ) નામદાર.

(મિની બાળો નીકળે તેવો પરવત કરત-કૃ) કરવું.

ચમત્કાર-ના) અચંબો, નવાઇ.

પુન્ય-ના) ધરમ.

બક્તિવાન-ના) બક્તિ કરનાર.

ક્ષેત્ર-ના) ખેતર, જગા.

ઓગળેસા-કૃ) પીંગળેસો.

ધડાકા-ના) અવાજે ગરજના.

દોલત-ના) પૈસો, પુંજ, ધન.

આચરણ-ના) આલ, ચલગત.

આશાની-વિ) મુરખ, સમજણ,

વગરના બોળા.

ઈશ્વરી-વિ) દેવતાઈ.

ઉગરી-કૃ) બચી, રહી.

પાક ૯૩ મો.

કેફ-ના) નીસા, અશીષ વગેરે.

નંધા-ના] ટીકા.

ઉચરવું-કૃ) બોલવું, વદવું.

બ્રાંત-ના) વેહેમ, શક.

પાક ૯૩ મો કેફ વિષે. ૧૩

રીસ-ના] ગુસ્સો, કરોધ.

શીર-ના) માથુ, શીશ, મુસ્તક.

જગ-ના] દુનીયાં, જગત.

ભંગી-ના) ભાંગ પીનારો.

અશીશી-ના) અશીષ ખાનારો.

કન્યા-ના] કુંવારી છોકરી.

ન-અ) નહીં, મા.

ડરે-કૃ) ખીચો,

વ્યસની-ના) વ્યસન કરનાર તે.

પસ્તાય-કૃ) વીમાસે.

દોપ-ના) વાંક, ગુ-હો.

લજવાલ્ય-કૃ) શરમાય.

ચેતો-કૃ) સમજો, જાણો.

જીવતર-ના) જીંદગાની, જીવતર.

ચિત્કાર-ના] તુચ્છાકાર.

રેલ-ના) પુર, પાણીનો ઠેસો.

ખેલ-ના) રમત, ગમત.

દુનીયામાં કેશીને કશી વાતની આગર શરમ નથી તેનો બરસો ગણી કોઈ તેને કામ સોંપતું નથી જે માણસ ભાંગ પીયે, અશીષ ખાતો હોય તથા ખીચું કાંઈ વ્યસન કરતો હોય તેને કોઈ માણસ પોતાની છોકરી આપે (પરણાવે) નહીં (૧) તેની સંગત કરતા ઘણા માણસો ખીચે કે રખેને લોકો આપણી બદબોઈ કરશે કોઈ માણસ કશી વસ્તુ કંઈ લઈ જાય તેને કેશીને માથે તેનો શક આવે કે એણે લીધી હશે કોઈ મોટા ધરતુ

સાર આપરદાર માણસ હોય તે સરવે તેનો વીશ્વાસ કરતું નથી
જે માણસને કેદ નથી એવા ખીજા ખરાબ વ્યસની દેવ રાખે
તે મનમાં પંડો ધણોજ પરતાય છે. ૩ કેરી માણસ કોનું અ-
ળતું કોની ઉપર કાઢે અને પોતાને ખરાબ લત જે પડી હોય
તેનો દોષ ખીજાને મુકે છે. જ્યાં એકલો મેડો હોય ત્યાં ધણો
શરમાય છે અને પોતાની નાતના માણસો વધારવાને (પોતા
જેવા કરવાને) ઉપાયો સોધે છે તે માટે બાઇઓ બધા તમે મ-
નમાં ચેતી હોયો ને એવા માણસ સાથે હેત પ્રીત રાખે નહીં જે
બાયડી કેરીને પરણી તેના જીવતરને ધીકાર છે (તેનું જીવન
ફાગટ સમજવું) ૫. કેરી વસ્તુ “ બાંગ માઝમ અશીણુ તાડી દાર
વીગેરેની સંગત કરે નહીં કરશે તો તમારે અંગે તે બાકા
રહેશે (તમને ગળે પડશે સાપ કેદ ને પાણીમાં રેલ એ ત્રણની
સાથે તમારે કદી સંગત કરવી નહીં સાપ કરડશે કેદ વળગશે
ને પાણી ધુરાડશે.

પાઠ ૯૪ મો.

સાબરી-ના] હરણી, છીંકારી.

હાથુ-ના) નુકસાન, નાશ

આવીચાર-ના) વીચાર નહીં.

નીહાળવું-કું) જોવું, દેખવું;

વખોડવું-કું) જીવ કહાડવી.

બરાવ-ના) ધટાવ, ધટ.

બડાઈ-ના) મોટાઈ.

લજવાવી-કું) શરમાવી.

શીકારી-વિ) શીકાર કરનાર મારી

નાખનારાં.

ફાપદા-ના) નફા, મુજ.

અપમાન-ના) તીરસ્કાર.

પાઠ ૯૫ મો.

સાર-ના) મતલબ.

નાન્યતર-ના) તર નહીં ને તારી

એ નહીં નપુશક.

તીરાહીત-ના) ત્રીજો અન્ય.

સર્વનામ-ના) નાની જગાએ વા-

પરવાના શબ્દ.

અંદનથો-ના) કાચડા જેવું પાણી

રમ-ના] નીસાન, વાત્રો.

એકવચન-ના) જેમાં એકજ પણુ

માલમ પડે છે તે.

બહુવચન-ના) જેમાં એક કરતા

વધારે પણું જણાય તે.

વારેઘડીએ=આ] વારંવાર, હર
વખત, હરદમ.

અડચણ=ના) હરકત.

પુરપ=ના) બાયડો, નર.

શખસ=ના) આશામી, માણસ.

માન=ના) આવકાર.

ગુરુ=ના) મેહેતાજી.

હલો=વિ] તુચ્છ, નીચ.

સંદેહ=ના) સંક, વશિષ્ઠ.

પાઠ ૯૬ મો.

જોડા=ના) પગરખાં, જુતાં.

તળી=ના) જોડાના તળીઆનું
ચામડું.

ખાણુ=ના] પગનાં આંગળાં ઉપર

જોડાને ઉપસો ભાગ રહેછેતે.

કાત્રપુત=ના) જોડા પોહોળા કર

વાનું મોચીનું ઝોળર.

આર=ના] લાકડામાં ઘેચીલી સોય

મીરખર્ધ=ના) જેઠેલી ચાંચનો.

કાશેરી=વિ] ઉંચી ચાંચનો.

ચપળ=વિ] ખડો ખાણુ તથા ચાં

ચ વગરનો જોડા.

સપાટી=વિ] ચાંચ તથા ખડા વ-

ગરનો.

મુમલાઈ=વિ] મોગલ લોકોનો પ-

હેરવાનો.

ચકતી=ના) ચામડાના ગોળ કડક
દક્ષણી=વિ] દક્ષણી લોકોને પહેનું

રવાનો મોટા ખાલનો.

પાઠ ૯૭ મો.

કમલાવતું=કૃ) ફેરવવું.

પાળા=ના) ના કોરાણુ, કોર.

મુખતળી=ના) જોડામાં છુટી પ-

ગતળે ચામડાની પટ્ટી નાખે

છે તે.

અવળુ=આ) ઊંધું ઉલટું.

સવળુ=આ) ચતુ, સમુ, સીધું.

ખડા=ના) જોડાનો અઢી આંગ-

ળનો ભાગ.

પાઠ ૯૮ મો.

અશોક=વિ] શોક રહીત ખુશી.

પિંડ=ના) શરીર, દેહ, કાયા.

ખીચ=આ] વચ્ચે, વચમાં.

કુઠામ=ના) ખોટું ઠેકાણું નહારી

જગા.

કીચ=ના) કાદવ, કચરો, કીચડ.

ગરખ=ના] પર્થસો, નાણુ, ધન.

આંદ=ના) માસ.

વડાઈ=ના) મોટાઈ.

અસુખ=ના) શોક, દુખ, ખેચેન.

ઉલટું=વિ] અવળુ,

સુઝે=વિ] દેખાય, જણાય.

સુલટું=વિ] સવળુ.

અચીત-અ) નક્કી, નિશ્ચે.
પદ્મ-કૃ) ખોલું કહું, વદું.
વેણુ-ના) શબ્દ, વાણી, ખોલ.
છાપ-ના) મહેર, શિક્ષા.
ધ્યાર-ના) હેત, વહાલ.

લપટાણી-ના) ખરડાઈ, બગડી.
માય-ના) પદ્મશો, પુંછ.
પદવી-ના) હોદો, દરજ્જો.
નિરલજ્જ-વિ) લાજ વગરનો,
એ શરમ.

પાઠ ૯૯ મો કેફ વિષે. ૧૪

કદી કેરી વસ્તુ પીએ નહી ને વીચારીને કામ કરીએ જેથી કરીને લોકમાં માન મળે, ને હમેશાં તમે સુખીમાં રહો કેફમાં સ્વાદ જરાએ નથી. એવું નહી માનજો, એથી આપણુ જીવને ઉદ્ધાર એન પડતું નથી, ને સીધું કામ હોય તે પણ થતું નથી હું બરાબર ખર વચન કહું છું એવું તમે ખાતરીથી માનજો જે શખસ કેફનું વ્યસન કરે છે તેની અક્ષત ઓછી થાય છે. જ્યારે પાપનો જોજો પાપથી બરાબ છે. સારે કેરી માણસ કેફથી છાંયે (પકડવાઈ આવે) છે માટે વીચાર કરીને કેફ કરવી તજ દેશે તેના ઉપર પરમેશ્વર રાજ થશે. (૧)

કેરી માણસે કેફ કરીને તે બજારમાં આપ્યો. એટલામાં તે સારે કે નહારે કેકાણે પડી ગયો, તે પણ તે નીચને બજાર પડી નહી, તેને કેફની ભેડેરમાં બજાર પડી નહી તેનું શરીર પણ કાદવથી ખરડાઈ ગયું અને લુગડાને છેડે પઈશા જે બાંધેલા હતા તે પઈશા તે મુરખ એવી રીતે ખોઈ ખેડો. માટે દલપતરામ કવી કહે છે કે તેણે પ્રથવી બેશરમો પઈને માથે લીધી પ્રથવીપર લાજ શરમ નહી રાખીને ન ફકરો કર્યો એવી રીતે નકામો ફજોત થઈને કેરી માણસે કેફ કીધી. (૨)

પાઠ ૧૦૦ મો.

સાવું-કૃ) અલ્પ પકડવું.
શત્રૂતાર્થ-ના) દુશ્મનાઈ, વેર
મત્રતાર્થ-ના) માધ્યમી, દોસ્તી.

મીત્રતાઈ.

સદાર્થ-અ) હમેશાં, રોજ.
સજનાઈ-ના) સાલસાઈ
મેળવવું-કૃ) મેળવવું.

વાસના-ના) ખુશમો સોડમ.

સુખદાર્ઠ-(વ) સુખ દેનાર સુખ

થાય એવું.

દવેશ-ના) ઝેર અદેખાધ,

ગાધ-ના] ગેહેન.

સાઈ-કૃ) પકડી ઝાલી.

ઠગાઈ-ના) લુચ્ચાઈ.

દુઃખદાધ-(વિ) દુઃખ કરે એવું.

પાઠ ૧૦૧ મો ગાણુસ ઉપર હેત રાખવા વિષે. ૧૫

અરે બાધને બાધ (બાધડીઓ અને બાયડા) તમે બંને સાથે સગાધ પકડીને જેવા બાધ બેન સદા વહી મળી ને રહે કે જેથી લડાધ ગાણુસમાં જણાધ એમ લડ્યા નહી એવી ગાણુસાઈ પકડીને અને લુચ્ચાધ ઠગાધ છોડીને બલાધની વાસના બોલવામાં મેળવીને તમે શત્રુતાધ તથા મનમાં મિત્રાધ સ્નેહ બાવ રાખે. તો તમને સુખ થાય એવું ગાન મળે ને દુઃખદાયક અદેખાઈ વારે મટી જાય માટે મોહોડથી મીઠામીઠા શબ્દ બોલો કે તેથી તમારા શરીરમાં સુખ થાય.

પાઠ ૧૦૨ મો.

ખટપટ-ના] બાંજગડ પંચાત;

ટાઢ-ના) ઠંડક શીતળતા;

પટેલ-ના] ઉપરી પાટીદાર.

કસબો=ના] પ્રગણાતું મોટું ગામ

વડો-(વિ) મોટો.

ઠળીઓ-ના) કળીઓ.

રોપીશ-ના) વાવીશ

દાડમડી-ના) દાડમનું ઝાડ;

ખેડુત-ના) ખેતી કરનાર.

ઓપડ-ના) દવાધ;

બેડવાની-કૃ) બેગી કરવાની.

સોભીઓ-ના) લાલચું;

હરખ-ના) ખુશી.

પાઠ ૧૦૩ જો.

શાધ-ના) બોળ તપાસ;

ખાડ=ના) ખાડો બખોલ;

લુસ્કો-ના) કુદકો;

મટાડી-ના] ઓલવી દુર કરી.

કરાડો=ના) કોરાણ કાઠાં;

ટેકાવે-કૃ) બરાવે ઓઠવે,

કિગારવા-ના) બચાવવા.

જોખમ-ના) નુકશાન.

આપગતલખી=વિ) સ્વારથી પો-

તાનુજ કામ કરનારા.

સેખે-ના) ગણે માને પુછે.

પાઠ ૧૦૪ મો.

બિજબો-વિ] સફેદ ધોળા;

ચળકતો-વિ) તેજ મારતો.
ગાળ્યો-વિ) રસ ક્યો.
ચાંપસો-ક્રિ) દાળશે.
ગદ્દો-ના] પછશા ભરવાનો ખ-
નનો.

તકરાર-ના) રકજક ટંટો.

ભાગ-ના) હીરસો;

પાઠ ૧૦૫ મો.

અંટાવવું-ના) ખુંચાઈ લેવું,
સંતોખવું-ના) તરપત કરવું.

પુછપાસ-ના) તજવીજ;

ચોખ્ખી-વિ) સાફ.

આથી-ના) સંઘથી સોગતી.

હર્યો-વિ) સાખીત થયો.

ધીરજ-ના) શાંતી સચુરી,

વાટ-ના] રાહા વેળા.

કાપર-વિ) ગામરો લાચાર.

ખરચાય-વિ) વપરાય.

ગાંદી-વિ) આજીરી સીક;

પાઠ ૧૦૬ ઠો.

વેગળે-અ) છોટે આધે દુર.

ચડેડુ-ના] ખજર ચકલું.

રોષને-કૃ) આંસુ લાવીને;

ભુખ્યો-વિ) ક્રુધાતુર.

યાક-ના) મેહેનત.

ગાંધી-ના) કરીઆણુ વેચનાર;

શેવગમરા-ના) ચવાણુ.

પાઠ ૧૦૮ મો.

અટક્યાળો-વિ) અડપલો આડો.

ઝુમી-કૃ) ફેંદી;

દ્રાંકડો-વિ] છેલ, વરણાગીઓ;

ધીર-ના) ધીરજ સચુરી.

ચુરો-ના] ભુકા કડકા.

ચસગાં-ના) ઉપનેત્ર,

સાન-ના) અક્રંત સગજણ;

તતકાળ-અ] તેજ વખત તરત.

શેર-ના) યુગ પોકાર;

લાડકડા-વિ) લાડવાયા;

તપખીર-ના) છીકણી તમાકુ;

લાગનો-ના) દાવનો,

ચસગાં-વિ] સખત કઠણ,

દાના-ના) ગુજમ, ગજખ.

ધડયો-ક્રિ) ખનાવ્યો.

પાઠ ૧૦૭ મો અટક્યાળો શ્રવે. (૧૬)

એક અટક્યાળો છોકરો જેનું નામ શ્રવે હતું તે જે

ફકાણે જઈને એમને ત્યાં ઘણાં અટક્યાળાં (આડાં અવળાં)

કરતો હતો. (૧) કાગળ કલમ કે પછી ચપુ જે જે વસ્તુ

જુએ ગમે તેવી સારી હોય તો પણ તેને અડપથી

જાગ્રી પડતો હતો. (૨) તેને ના કહીએ પણ માને નહીં
 અને કહેવું કશું પણ ધ્યાનમાં લે નહીં તોપણ તેને એકજ
 દીવસમાં સગજજી આવી ગઈ (૩) ઘરડો માણસ ચશ્માને
 દાગડી [તપખીર) મેલીને માળા ઉપર ગયા એટલે તે અટ
 ચાળા જીવાએ તુરત હરખભેર તો બંને વાનાં લઈ લીધાં (૪)
 તે ચશ્મા ધણું ચપટાં હતાં તે જીવાએ નાકપર ચડાવ્યાં અને
 પગ વતી ધન દેતા કે દાગડી હતી તે જોવા લીધી (૫)
 તે દાગડીનું લાંકણું ધણું જોરથી દીધેલું હતું તેથી તે ઉઘાડવાને
 ધણું જોર કીધું એટલે જોરથી ઉઘાડતા ઉછળી પડ્યું ને ધણો
 અવાજ થયો. (૬) તેમાંથી પછી તેના મો ઉપર બધે તપ-
 ખીર તપખીર થઈ રહી; એટલે તે ફાંકડો (સેહેલાણી) ફાંકાં
 મારવા લાગ્યો ને પછી ધીરજ રાખી શક્યો નહીં. (૭) પછી
 તે ચશ્મા છોના ચોકમાં નાંખ્યા ને છાંકા ખાવા લાગ્યો ને
 ચાકીને ગજારાગો એટલે થુ થુ કર્યું પછી તે જીવો ત્યાં રડવા
 લાગ્યો, (૮) જો તે આંખને ચોળવા બન્યું છે, તો આંખે તે
 આંધળો થાય છે; એટલે ડોસાએ છોકરાને જોયો અને ચશ્મા
 ના કકડા થયેલા દીકા (૯) પછી તે ડોસાએ ધમકી દઈને
 તેને કહ્યું કે ભાઈ ચોકમાં ફાંસી હસારત થઈને વળી નુકશાન
 થયું તો પણ કંઈ શીકર નહીં લાડકવાયા જીવા તું એ લાગતો
 છે (૧૦) ચશ્મા તો વસમા થઈ પડ્યાં, (માંહિના કાચ ભા-
 ગી મયાં ને ડાગડીએ જીલમ કર્યો) (તપખીર બધી વેરાઈ ગ-
 ઈ; પછી જીવાએ પોતાની જાંઘીમાં કાષ્ટ દહાડો પણ એનો
 ધાટ બતાવ્યો નહીં એવું કામ કર્યું નહીં. (૧૧)

પાઠ ૧૦૭ મો.	સાહમો ભાગ.
ધડીઆળ-ના) વખત જોવાનું યંત્ર	ભાગ-ના] આંશ કડકા છે
ચિત્ર-ના) છત્રી નમુનો;	માલમપડેછે-ના) જણાય છે.
આંતરે-ના] છેટે વેગજો.	પાઠ ૧૦૮ મો.
મીનીટ-ના] સાઠ સેકન્ડ કલાકનો	મધરાત-ના] અડધી રાત.

સવાલ-ના) પ્રશ્ન;
 નક્કી-અ) નિશ્ચયે ખચીત.
 પા-વિ] એથો ભાગ.
 અડધો=વિ) નીમે ભાગ.
 પોણો-વિ) એકના ચાર ભાગ.
 ગાંહેના ત્રણ ભાગ;
 પાઠ ૧૦૯ મો.
 રતુ-ના] મોસમ, રત;
 પાનખર-વિ) પાન ખરે તે,
 તંબોળ-ના) પાન.
 સાલ-ના) જિંચી જતનું ઉનનું.
 જોડવાનું લુંગડુ.
 ચરોતર-ના) મોડું તલાવ.
 વનસ્પતિ-ના) લીકોતરી.
 વણતોલ-વિ) તોલ વગરનું;
 મક્કાર-ના) એક જાતનો રાગ
 ખેતીકાર-ના) ખેડુત જમીન.
 ખેડનાર.

ચાખડીઓ-ના) પાવડીઓ.
 ધરે-વિ) લગાવે, પેહેરે;
 ફસડાં-ના) એક જાતના કુલ.
 મુણવાન-વિ) ફાયદાવાળું.
 કુવારો-જેની ગાંહેથી પાણીની શે
 રો છુટે છે તે.
 ખાગ=ના) કુલનાં ઝાડનીમોટીવાડી
 ચંદન-ના) પાણી સાથે સુખડ
 ઘસવાથી થાય છે તે.
 પંખા-ના) વીંઝણા.
 કોયલ-ના) એક જાતનું મીઠા રાગ
 વાળું પક્ષી.
 કુળાકુળ-વિ) પાણીથી ભરાએલા
 કિયારે=વિ) જોડે વહે.
 ચંપા, ચંબેલી ગુર્લ જાય—
 જાતોનાં નામ છે,
 હીંચોળા-ના] હીંચકા.
 ખાટ-ના) ખાટલો ઢોલીઓ.

પાઠ ૧૦૯ મો રતુઓનું વરણન. (૧૭)

જ્યારે ટાઢની મોસમ જેસે છે સારે ઠંડો પવન વાય છે.
 તે પાનખર [જે રતુમાં ઝાડના પાંદડાં ખરી જાય છે] તે વારે
 ધજાં પેદા થાય છે; શીયાળે જોળ થાય છે તથા કપાસ કઠોળ
 પણ પાકે છે તે લોકો શરીરે તેલ ચોખે છે તે પાન ખાય છે
 (૧) મોટા લોકો દીલમાં જિનની ડગલી પેહેરે છે, તથા સાલ
 જોડે છે, અને ગરીબ લોકોના પગ ને ગાલ ફાટી જાય છે તે
 જોને ડગલી ને સાલ વીગેરે મળતું નથી એ મોસમમાં જહા-
 ડા નાનો ને રાત ધણી મોટી હોય છે ને સારી રીતે શરીરમાં
 (શીયાળાની ખોરાકોથી જોર આવે છે, (૨) તાપની ખેસ

ગમાં પાણી ધણું જિંડા બોંયમાં પેસી જાય, ને નદી તથા સરોવર પણ સુકાઈ જાય કાડ છોડવા; વીગેરે સરવને નના નવાં પાંદડાં આવે છે ફાયદા કારક ફેસુડાનાં પીળાં રંગનાં) ધ્રુવ થાય. (૩) હોજ કુતારા ને મોટા બાગ ધણા સારા લાગે તેમ ચંદનને પંખા પણ વાહાલા લાગે. એ મોસમમાં ફાયલ ટળિકા કરી રહે છે, અને તાપ પડે છે, તે એવો કે તેનું તોલ થતું નથી (એટલે ઘણોજ પડેછે.) (૪) વરસાદ રતુ આવે છે ત્યારે ધણું સાર લાગે છે તેવારે આખી પૃથ્વીપરની જગી નના પાણીથી છુકમછુકા માલગ પડે છે] જળથી બરપૂર થઈ રહેછે, (લોકો મલાર વરસાદને રાગ ગાય છે,) અને જેટનો જોતરના કાગળી રોપણી ચલાવે છે [૫) ચંપા ચંખેલી જુર્જ, જય તેમજ ગુલાબ એ બધા ધ્રુવ સારી રીતે ખાલી નીકળે, ચોમાસામાં સુખને વારતે છતરીઓ હોય છે, અને ખેસવાને વારતે હીંચકાંને ખાટલો તથા ચાલવાને પાવડીઓ હોય છે. (૬)

પાઠ ૧૧૦ મો.

લાવરી-ના) એક જાતનું પ્રાણી,
લણુવું-કૃ) કાપવું.
નચીત-અ) બેરીકર, બેધડક,
ફાકટ-નવ) વ્યર્થ, નકામું ગિથ્યા.
ટપીને-કૃ) ધારીને, તાકીને;
બાઈબાઈ-ના] કુટુંબ.
સમાચાર-ના) ખબર, વરધી

પાઠ ૧૧૧ મો.

ધારણા-ના) ધીરજ, દીલાસો.
મન-ના) ચિત, ધ્યાન.

ધણી-ના) માલેક.

વાટ-ના) રાહ. વાટ.
પંઢે-ના] જાતે. પોતે.
બરોસો-ના) વિશ્વાસ, ઈતખાર.
વળેનહી-ક્રિ) થાય નહીં.
સ્વર્ગ-ના) દેવલોકનું ઠેકાણું.
મેધ-ના] વરસાદ.
સમાન-અ] જેવો.

નજર-ના) નિહા ધ્રુવી.

પાઠ ૧૧૨ મો.

ગુર-વિ) મોટાં.

લધુ=વિ) ટુંકા, નાના, હસ્ય,
 -હસ્ય-વિ) ટુંકો, નાનો.
 દીર્ઘ-વિ) લાંબો, મોટો.
 પડકવું-કૃ] અટકવું, અચકવું.
 અનુસ્વાર-ના) મીઠું બિંદુ.
 ત્રણ-વિ) અક્ષરની સંખ્યા.
 માત્રા-ના) કળ.
 પ્રયગ-વિ) પેહેલાં, અગાઉ.
 બેદ-ના) જાત, તફાવત,
 જોડાઅક્ષર-ના) જોડેલા અક્ષર
 પત્ર-ના) કાગળ.
 વિગત-ના) તપશીલ.

પાઠ ૧૧૩ મો.

માત્રામેળ-ના) માત્રાની ગણતરી
 થી થએલા.
 ગોપાર્થ-ના) જેમાં ચાર પદ આ
 વેલાં તે.
 પદ=ના) ચરણ.
 પીંગળ-ના) કવિતાનાવવાનીરીત.

પાઠ ૧૧૪ મો.

વિસ્તારથી-વિ) લાંબાણથી.
 લક્ષણ-ના) રીત. પ્રકાર.
 વિસામો-ના] આરામ, થાક.
 આરંભતાં-કૃ) શરૂ કરતાં.
 વરણમેળ-ના) વરણપરથી થએ-
 લા તે.

વિશેષ-વિ) વધારે, ઘણું.

પાઠ ૧૧૫ મો.

વિશ્રામ-ના) વીસામો.
 અનુસ્વાર-ના) મળતા ઉચ્ચારના
 અક્ષરો.
 કવિત-ના) મનદર છંદનું નામ છે
 શબ્દ-ના] બોલ, ઉચ્ચાર.
 લીમંગી-ના) ત્રણ ઠેકાણે તુટેલ,
 છંદ-ના) રાગ.

પાઠ ૧૧૬ મો.

કવિત-ના) જોર બળ.
 સરજી-ક્રિ) બનાવી.
 મુળમાંના-) મૂડીમાં, છતમાં.
 તરેહ તરેહ-વિ) જુદા જુદા.
 દરજી-ના] મેરઠ.
 શીવે-ક્રિ) સાંધે
 છંડવાં-ના) દીડવાં.
 માત્ર-વિ) કક્ત.
 કોળેડછે-ક્રિ) ખેચી કાઢેછે.
 મીઠી-વિ] ગળી મીઠાશવાળી.
 ગદલે-ક્રિ] ફેરવે ઉલટાવે.

પાઠ ૧૧૭ મો.

સંપ-ના] સલાહ, મેળાપ.
 ગત્રી-ના) વજ્ર પ્રધાન.
 દીવાન.
 ચક્ષ-ના) આંખો નેત્ર.
 મહિ-ના) પૃથ્વી, ધરણી અવની.

આદિક-આ) વીગેરે,

તૃપ-ના) રમ.

નિજ-ના) પોતે આપ.

બ્રાત-ના) બાઈબધુ.

પ્રધાન-ના] મંત્રી વજીર.

તખ્ત-ના) આસન, રાજવંસની
ગાદી.

અમલ-ના) હુકમ રાજ.

રૂચી-ના) ભાવ મન હેશ.

વિખ-ના) ઝેર;

શાહ-ના) બાદશાહ, રાજ,

શાહમદા-ના] રાજનો દીકરો.

સંપન્ને-વિ) યાય મહે;

હુશો-વિ) માર્યો.

પાઠ ૧૧૭ મેા સંપ વિષે ૧૮

સંવત ૧૩૫૩ નું વિકરમનું વરસ હતું, સારે દીક્ષીનીગાદી ઉપર અલાજિદીન બેઠો એટલે તેના વજીર મત્રેક કાકુરે રાજ કરવાની મરજી કરી તેથી તેણે બાદશાહને (અલાજિદીનને ઝેર ખવરાવીને મારી નાંખ્યો અને બાદશાહના છોકરાની આંખો પણ ફેાડી પણ તે એક મહીનો ને પાંચ દહાડા સુખ જોગા વીને ખગળ રીતે સુઓ માટે તમે જરૂર વીચારીને જુઓ કે સપ મુકીને કાંગ કરેતો સુખ યાય નહીં. (૧)

દિક્ષી વગેરે શહેરમાં આજ સુધીમાં જે જે રાજ થયા તેમાંથી જેમણે સંપ રાખ્યો નહીં તેએ વગર મોતે મુઆ, તેમાં કોઈ રાજને પોતાના કુંવરે માર્યો તેમ કોઈને પોતાના વજીરે માર્યો અને કોઈને માખાપે માર્યો માટે જુઓ કે સારી રીતે સંપ રાખતા નથી તો રાજ અને રંક (ગરીબ અને પ-ઈસાદર] બધા દુખી યાય છે. પઈશાર્થી સુખ યાય એવું કોઈ ધારતુ નથી. પણ સંપ રાખેથીજ ઘણું સુખે યાય છે. (૨)

પાઠ ૧૧૮ મેા.

ખુશબોદાર-વિ) સારી વાસ વાળું

જુમખા-વિ) લયકા લયકા.

મીન-ના) મર મરમ;

પાઠ ૧૧૯ મેા.

મુનકાદાર-વિ) શોભીતુ દેખાવકુ

કુપળ-ના) કુટતા પાંદડાં

મોર-ના) કુલ,

પાઠ ૧૨૦ મેા.

છટકીજવું-વિ] નાશીજવું.

શીકારી-શીકાર કરનાર.
અણ્ણીદાર-વિ અણ્ણીવાળા.
છાંટા-વિ) છાટાની માફક.
પકર્ણ-વિ) ખંડાઈ.

પાઠ ૧૨૧ મો.

દેવલે-અ) અતે છેવટે.
કાળા માથાની માનવી-વિ) માથુ
સને માથે કાળાવાળા હોયછે.
તેથી કાળા માથાનું કહેવાયછે.

પાઠ ૧૨૨ મો.

માહ સાગર-ના] મોટો દરીઓએ
વહુનીઆમાં પાંચ છે.
કાંડે-ના) ઢીનારે તહે.
લોહી-ના) લોંદુરયાનની દક્ષીણમાં

ના સાગર.

આટલાંટીક-ના) યુરોપને આફ્રિક
ની પશ્ચિમ તરફનો સાગર,

પારસીશીક-ના) એરેબીયા ખંડના
પૂર્વ તરફનો સાગર.

રૂપાવું-ફ) રોકવું ઘેરવું.

વીટી-ફ) લપેટી ઘેરી.

પાઠ ૧૨૩ મો.

અમલકાર-ના) અચળો.

ખોખુ-ના) ખોળીયું.

વિમળ-ના) પાણીના ભમરા.

વંટેળીઓ-ના) વાવરો.

કડોળ-ના) દરીઆ કીનારાનોશહે

શંખના-ના) પાણીમાંનાં જીવડાંન
અને છે તે.

મરતી-ના] પાણીનું અટવું.

ઝોટ-ના) પાણીનું ઉતરવું.

પાઠ ૧૨૪ મો.

ડેરા-ના) તાંબુ.

બાફ-ના) બદલ, વહાણુ છોપાવ
વાળી જગા.

પહેવારીઓ-વિ) દબાવવાળો.

દીવાનખાનુ-ના) સુખાસન, બેઠ-
કની જગા.

અનુકુળ-વિ) ફાવતું માફક.

હુંશીઆર-વિ) અંગળ, આક્ષાક,
પાઠ ૧૨૫ મો.

કળા-ના) યુક્તિ તદબીર, ધાટ.

તંત્ર-ના) સંચો, સાંચો;

પાત-ના) નકલ.

મુદ્રાછાપ-ના) ખીયાછાપ.

શીળાછાપ-ના) પથરા છાપથી.

છાપવું તે.

ઝીપા-ના) બાવસાર.

મેટાળ-વિ) ખરાબ, કદરૂપા;

પરેલવાર-વિ) વિચીલ.

દિકમત-ના) કળા તદબીર.

પાઠ ૧૨૬ મો.

ફૂલ-ના) કાર્ય કામ,

શ્રેષ્ઠ-વિ) મોટો, સારો, વડો.

નીરજીવ-વિ) જીવ વગરનું.
 વરગ-ના) જાતી ભેદ પંક્તિ.
 કરમાય-કિ) ચીમડાય.
 વેદના-ના) દુખ, પીડા;
 ખરેખાત-અ) નક્કી, સાચેસાચ.

પાઠ ૧૨૭ મો.

ટોટો-ના) કજીઓ ઝગડો;
 પતાવનાર-ના) ફેંસલો કરનાર,
 પરિક્ષા-ના) તપાસ ચેકશી.
 પંચ-ના) પાચ જણાની ટોળી.
 ઈનામ-ના) બક્ષિસ, સરપાવ.
 હાવરી-ના) ડાહી અક્ષત્રવત.
 ફરીઆદ-ના) અરજ દાર.
 જલગનસાઈ-ના) દાનાપાણું.
 ઊપરાણું-ના) પક્ષ તરફદારી.
 સરખી-વિ) બરોગર.
 લાજતી-કૃ) સરખાતી,
 વારી=ક) અટકાવી રોકી.
 અંખવાની=વિ) અંખી વીલી.
 વાંધે-ના) તકરાર રાઠ ટોટો.
 માડીને-કૃ) વીરનારીને;

પાઠ ૧૨૯ મો.

ભેજ-ના) ભ્રિનાશ
 સંધીયા-ના) હથ પગ વીગેરેના
 સાંધા અટકી જાય તેવો વા.
 સંલેખમ-ના) મગજમા ચરદી બ
 રાયાથી દરદ થાય તે.

વીતણું-કૃ) દુઃખ થવું.
 સેકુ-ના) રસોઈ ખાતું.
 શેદતું-કિ) સદતુ મક્કઅાવતું.
 વાંકા=વિ) નળળા કાણુ.
 અદપીડા-ના) નવ અડ તરફતું.

દુખ;

નસીબ-ના) ભાગ્ય પ્રાક્ષખ્વ;
 નામીચો-ના] પ્રખ્યાત જાનો;
 રણુ-ના) રેતીનું મેદાન,
 સરેરાશ-અ) સરખીરાતે,
 લેખાય-કૃ) ગણતરી થાય.
 જર્જનવરગી-વિ) શાયકનાધરમના,
 રણીઆમણી-વિ) શોભીતા.
 તમાશ-ના) ખોટ અછત.
 રેતાળ-વિ) રેતવાળી.
 પકાય-કૃ) નામીચા ગણાય.

પાઠ ૧૩૧ મો.

શોભાયમાન-વિ) શોભાવાળું;
 ઈલાકો-ના) પ્રાંત સસ્થાન વળી
 થએલો ભાગ.
 સસ્થાન-ના) રાજ્યોના ખંડી,
 આ મુલક.
 ધાગ-ના) ઢેકાણું જગા.
 ઊવણી-ના] પડાવ, લશકર;
 રેશીડેન્ટ-ના) મોહોટા રાજ ઊપ
 પર સરકાર તરફથી તપાસ.

રાખનાર અધીકાર.

પોસવું-૬) આખર પામવી, પંકાતુ
ગાદી-ના) આસન, તખત.

રાજધાની-ના) રાજનું મુખ્ય સ્થળ
સંઘ-ના) જનાયાશીનુ ટોળું.

ઉગમણું-અ) પુરવનો.

અધિકારી-ના) અગલદાર.

મૂક્ત-ના) ઠરાવેલો વખત,

પાઠ ૧૩૨ મો.

વાઝેટું-ના] વાતુ તોફાન;

ગાંડો-ના) ગાંગડો, હરી મએલો.

રસ,

કારખાનું-ના) હરેક હુનર ચલાવ

વાની જગા.

સોડા-ના) એક જાતનો ખાર.

નીરગળ-ઓખો સ્વચ્છ;

ધેર-ના) ધેરાવો.

પાઠ ૧૩૩ મો.

ખીસોરી-ના) હાંડીનો કાચ.

ખપોરી-ના) એક જાતની રેતી.

પારદરશક-વિ) જેની આરપાર.

દેખાય તે.

કંડીલ-ના) એક જાતનો કાચ.

હાંડી-ના) જેમાં દીવાના ગલાસ

મુકે છે તે.

ખાલા-ના) પવાલા ધારતા;

ખરડ-વિ) ભાગી જાય એવું,

આરશી-ના) ચાટણું તખતો,

કણી-ના) રજકણ રજ.

પોટાશ-ના) એક જાતનો ખાર.

ખાટલીઓ-શીશીઓ.

ગુણુ-ના) કાયદો.

પાઠ ૧૩૪ મો.

બિસ-ના] જમીન બિગરનો ખાર

કાંકણુ-ના) કાળી અને ઘોળી ૮

પકાં વાળી બંગડી.

જથો-ના) સમુદ્ધ ટોળું,

દેશાવર-ના) પરદેશ પરમુલ,

ખાપ-ના) આરશી ચાટણું.

પાઠ ૧૩૫ મો.

પડછાયો-ના] ઓળે છાંયડો.

સંતેપ-ના] નીરાત, ધર પત.

તીર-ના] કીનારો, તેડ. આરો.

લોભ-ના) લાલચ.

ઈચ્છે-કિ) ચાહે ધારે.

અનીતી-ના) વાજખી રીતે.

ચાલવું નહી તે.

રેયતી-ના) હાલ દસા હાલત,

લોભ-ના) અટકાવ પાર છેડા.

પાઠ ૧૩૬ મો.

લર-ના) વક્ક, વહેવારું

પ્રાઢી-ના) મોટી;

હળવો-વિ) તુચ્છ હલકો.

સખળુ-વિ) તમામ બધું;
 મોહ-ના) લાલચ, મોહની.
 નુન્ય-ના) ખોટ, તર્જી, રોટો;
 વપુવાન-વિ) શરીરવાળો;
 ભાર-ના) વકર, આખર.
 વહેવાર-ના) સાખ, ઈજત.
 બેસોક-ના) આસોકને પરસોક.
 પુરાડે-કિ) કુચાવે;

સંતોષી-વિ) આનંદી;
 ક્ષમા-ના) મારી
 પુરણુ-વિ] પુરો બરાબર;
 મહીપતી-ના) રાજા.
 ધાન-ના] અનાજ, દાણા,
 અરથ-ના) મતલબ. સ્વારથ;
 ગાંડો-વી) મુગ, ઘેસો.
 મથ-ના) પઈશો નાણું;

પાઠ ૧૩૬ મો લોભ ને સંતોષ વીધે (૧૯)

લોભ કરવાથી બધો આત્મ ને વેહેવાર બંધ થઈ જાય અને
 લોભથી ઈજત આખર ઓછી થઈ જાય. લોભે સારી રીત રહે
 નહી. તેમ લોભથી હેત પ્રીત પણ વધે નહી. (૧) તેમ લોભથી
 ભાર વકર રહે નહી, ને લોભથી વેહેવાર (આપ ક્ષેતો સંબંધ)
 ચાલે નહી, લોભથી સમજના ગુણ ઓછા થાય તેમ લોભથી પુન્ય
 જવું રહે. લોભે કરીને ગુણ બધા હોય તે કાંટાની સુળ જેવા
 જાણવા અને લોભ તે સમજનાં પાપનું મુળ જાણવું [અતી લોભે
 સરવે જાય) ૩ બંને લોકમાં (મૃત્યુ લોકમાં અને સ્વર્ગમાં)
 પુરાડે એવો લોભ છે, પણ તેમાં મોહ (મોહીની) રહી છે, એ
 મોટી દીલગીરીની વાત છે લોભ કરવા વિષે ધણા દોષ કહેલા છે.
 પણ સખી થવાનો મારગ તો સંતોષ છે (૪) જે સદા સંતોષી છે
 તેને ધણું ગાન મળે છે તેમ તે સંતોષી શરીરે મોભાગમાન દેખાય
 છે, સંતોષ રાખનારને શાની ખોટ છે, (કુશી વાતની ખોટ નથી)
 સંતોષીને રાખનાં ગાન મળે છે તેમ સંતોષીને ખાવાને પુષ્કળ ધાન્ય છે,
 (પરમેશ્વર તેને પુષ્કળ આપે છે) સંતોષી શબ્દનો અર્થ
 સ્થિર છે, નહીતો મહી ગાંડો થઈને નાણું શોધવા જાય નહી.

પાઠ ૧૩૭ મો.

શંખ, ચક્ર, ગદાને પદ્મ-એ વિખુ
નાં ચાર આયુધનાં નામ છે.
સ્થાપના-ના) મંડાણુ, સરઆત.
દેખાવ-ના) શોભા.
ઘાટ-ના) ઓવારા, આરા.
ઠર-ના] વેરા.
છાપ-ના] શીકડા.
વેરાગી-ના) સાધુ, જોગી.
મજલ-ના) ખેપ.
જલાણુ-ના) જાત્રાએ જનાર.
સુમારે-ના) આશરે, અટકળે.

પાઠ ૩૮ મો.

ગુણકારી-વી) કાયદાકારક.
ખજુર-ના) ખજુરીનાં ફળ.
સાથવો-ના) ખારેકોના લોટનોલોટ.
પેશી-ના] ખજુરીના ફળનો ભાગ.
મુસાફર-ના) પ્રવાશી, પરદેશી.
ઘટા-ના] બરાવ.
નકામો-વિ) ખપ વગરનો.

પાઠ ૧૩૯ મો.

સુતારો-ના] સાવરણી.
નીરો-ના) તીઠી તાડી.
બેવકુફ-વી] અજ્ઞાન, મુરખ.
તાડી-ના) તાડનો રસ.
ખીડીયા-ના) ભારવટીયા.
ખાટલી-ના) માડીનાં મટકાં.

ઝેદ-ના) બાકુ, કાણુ. વેદે.
કેફ-ના) જેન કરનારી ચીજ.

પાઠ ૧૪૦ મો.

રાજધાની-ના) રાજધાનીનું સુ-
ખ્ય રચળ.
રાજનગર-ના) રાજ્યને રહેવાનું
શેઠર.
મરીદ-ના) મુસલમાન લોકોને
નીમાજ પડવાની જગા.
પુસ્તકશાળા-ના] ચોપડીઓ રહેવા
નું ઠેકાણુ.
પ્રાચીન-ના) જુનુ, અસલનું.
માતા-ના) મા, દેવી.
કેદી-ના) અપરાધી, કેદપડેલ.
તુરંગ-ના] જોલ, કેદખાતું.

પાઠ ૧૪૧ મો.

ખાટીલાં-ના] ડોળવાળાં, ઘાટદાર.
કરંજ-ના) પાણીના બંધા.
વરાળયંત્ર-ના) વરાળનાં જોરથી
ચાલતો સાંચો.
શાહીયાગ-ના) શાહજીમાં આદસ.
શાહે બંધાયેલો ખાગ.
ખંડેર-ના] ગર વગેરે પડીને હજી
ડ થયેલી જમીન.
મુનશીપાલ-ના) શેઠર સુધરાઈ
ખાતું.
સુધરાઈ-ના) સારે. ધારો.
વી-ના] જાણથી.

સરત=ના) હારજીતની રમત;

પાઠ ૧૪૨ મો.

બદ્ર-નાના] મોહુ સાંખુ ચોડું મકાન.

સામગ્રી-ના] વસ્તુ સામન.

કારમી-વિ) ઓર તરેહની.

અખ્યય જ્યે.

સ્વર્ગલોક-ના) દેવલોક, પરલોક.

રકુલ-ના) નીશાળ.

નરક-ના) દોજળી પાપી લોકાને
રહેવાની જગા.

મયકર-ક્રિ) ખીયામણી.

કાળી-ના) દગાવાળી.

પેખ-કૃ) દેખ, માખ્ય.

રતન=ના) કીમતવાન, જવાહીર.

અમુલ-વિ) જેનું મુલ ના થાય તે.

કરવાનું-કૃ) ખુશ થવાનું.

પાઠ ૧૪૨ મો અમદાવાદના બદ્ર વિષે.

બદ્ર તે કલ્યાણ એટલે સકથી સાર એવો અર્થ છે તેથી બધી પૃથવીના લોકા જાણે છે પણ કોણ જાણે શા કારણે કે કાળાશે કરીને તે બદ્ર ખીયામણું નજરે પડે છે. ૧ તો કહું કાળા મોઢાં વાળાં એટલે કાળાં કામના કરનાર કેટલી લોક માંહે રહે છે તે કારણે કાળાશથી બદ્ર ખીયામણું નજરે પડે છે. (૨) જેની આખરૂં બધી છે, એવા માણસ તું દુનીયામાં જો તેવા માણસોથી બારેલી ઉજળી તું પુસ્તકચાળા (કીતાબખાનું) જો (૩) કાચ, કાચ જેવાકે જેના અમુલ્ય રતન થાય અને તે કારમી કિમત પામે એવી તું આ અંગરેજી નીશાળ જો. (૪) સ્વર્ગ નહીં અને આ લોકના રસ્તા અધા શેહેલા છે તે રસ્તે જવાના આ ત્રણ દરવાજાની હપમા આપી છે [૫] જ્યાં કે સુખથી મન રાજ થાય એવી બધી સામગ્રી મળે એવો જુક્તિથી જો કે આ કારજ કેવો બન્યો છે. (૬) એવે દહાડે શુકરવારને દીવસે આ ઠેકાણે સારી શામા (તમાશો) બને છે અને બે ધડી દાહાડો ચડતે સારી શુભરી બરામ છે. (૭)

આતો અમદાવાદમાં ગંગ રંજન થઈ નય [એ ધડી જીવ ધ-
જો આનંદ પામે) એવું ઠેકાણું છે તે જોતાં મનમાં કવી દત્ત
પતરાગ ગણાભાઈ ધણોજી હરખ પામ્યા.

પાઠ ૧૪૩ મો.
જાહાદુર-વિ) જોરાવર, સગરથ.
ગડમ-ના) ગોરા સાહેબ લોકો-
ની સ્ત્રી.

વીસો-વિ) સૂતો, એકલો, છુટો.
ડોલ્યુ-વિ) વાંકુ વળ્યું.
દલેસાં-ના] આટલા.

બાન-ના) સુખ સરત.

પાઠ ૧૪૪ મો.
લાંગર-ના) પાણીમાં વહાણ છી-
પાવવાનું હથીયાર.

કળતર-ના) દુઃખ દરદ.

મહવો-ના] હોડી, નાહાનું વહાણ

ખલાશી-ના] ખારવો.

શાર્ક-ના) એક જાતની ગાછલી

આણસારો-) ઈશારત, સાન.

પાઠ ૧૪૫ મો.

સ્વપ્નુ-ના) સગણું, સપનું,

સંદેહ-ના) વેહેમ, શક, અંદેશો.

કળજો-ના) દયાણુ.

સોડ-ના] નીકાલ, છુટકો.

પાઠ ૧૪૬ મો.

શીતેર-ના) છાણું ધાસનું કોહણ

ધર-ના) ડાંગરના તર.

કળી-ના] પોચી.

આસ-ના) હળથી ખેડાએલો દ-
રેક વીટો તે.

વાંવણી-ના) રોપણી.

પાઠ ૧૪૭ મો.

જડ-ના) મુળીયા, મુળ.

ઉપણુવું-ફ) ઝાડકનું.

માફક-વિ) ફાવતું, અનુકુળ.

નીદી-વિ) સાફ કરી.

ખરીફ-ના) ચોગાસાના પાકનું
ધાન.

રવી-ના) શીયાળાનો પાક.

તર-ના) પુણકળ, પાણીનું ભરેલું

વાવેતર-ના) રોપણી.

પાખ્યા-ના) વાખ્યા.

કસ-ના) તલ.

હેરફેર-અ) મુદી જુદી વારાફતી

પડતર-ના) ખાવી ઉજડ.

પાઠ ૧૪૮ મો.

અમીર-ના) મોટા માણસ.

નાહાર-ના) ફાડી ખાનાર જનાવર

મસ્ત-વિ) જોરાવર જખરો.

છળ-ના) વિશ્વાસધાત દગો.
 છતજાર-ના) બરોશો.
 કકડતી-વિ) ઘણીજ, સખત.
 સાર-ના) મતલબ.
 પાલન-ના) ગુજરાત.

પાઠ ૧૪૯ મો.

સીંહ-ના) જનાવરનો રાગ.
 બચંકર=ના) ખીઆમણો.
 મોતીઆ-ના) હોશ, તુર, ગાત્ર.
 ઈરાદો-ના) વિચાર, ધારણા.
 જુલમ-ના) કેર.
 નીરાસ-ના) નાકિમેદ.
 રોકડુ-ના) ગરીબ.

પાઠ ૧૫૦ મો.

સુણેલા=કૃ) સુજેલા, ઉપસેલા.
 આખરી-વિ) માંદી દુખી.
 ડોળ-ના] આકાર ચેહેરો.
 કસર-ના) આરામ મટવું.
 હવાસે ડ્યો-ક્રિ) તામે ક્યો રચા
 ધીન ક્યો.

હાકેમ-ના) સરકાર.
 જુલમી-વિ) જુલમ કરનાર.

પાઠ ૧૫૧ મો.

હીંસા-ના) જીવને મારી નાખવું.

તે.

મેદાન-) જંગલ, વગડો;
 ખીજવાએલો-કૃ) ચીડવાએલો.
 કમકમાટ-ના) થરથરાટ, ધુમ્મસ.
 મેદની=ના) મેળા, લોકોનો જથ્થો.
 જરાડા=ના] યુમો, પોકાર.
 કાચા-વિ) પોચા, નળણા,
 હોશ-ના) હાથ, જુસ્સો.
 નિરદય-વિ) દયા વગરના.

પાઠ ૧૫૨ મો.

પાંશરા-વિ) શીધા, સમા.
 અભિમાન-ના) ધર્વ અહંકાર.

પાઠ ૧૫૩ મો.

લોબીયો-લાલચું.
 જાંદર-ના) દરીઆ કાંઠે જ્યાં
 માલ ચડે ઉતરે તેવું શેહેર.
 ટંગાવું-કૃ) લટકવું, ટટળવું.
 રાત-ના) વગડો જંગલ વગ.

પાઠ ૧૫૪ મો.

તૃષ્ણા-ના) આતુરતા.
 આજીજી=ના) કાલાવાસા,
 પંડ્યાજી=ના] પંડીતજી.

પાઠ ૧૫૪ મો લોબીયાની વાત. (૧)

જ્યાં લોબીયો પાર નહી ત્યાં માર વંકર જતો રહે છે. જો

માણસ હરેક જાતની તૃષ્ણાથી સદા તરસ્યો તે કોઈ પણ હાડો પૈરાળી તૃપ્ત થતો નથી.

પાઠ ૧૫૫ મો,
કડાકા-ના] સાધણ.
હાનકુ-વિ) શાણું
બાદા-ના) જોરાક ખાવાનું.
મંધુરો-વિ) સ્વાદીષ્ટ, મીઠો.
સોર-ના) સાદ, અવાજ,
મણા-ના) ખાગી, ખાકી.
નીતી-ના) સારી ચાલ.
ચડપ-ના) ઝડપથી.
ઈશ્વરને-વિ) ઈશ્વરનો બનાવ.
પાઠ ૧૫૬ મો.
ટટુ=ના] નાનું ધોડું.
જવીબ્ય-ના) નશીબ.
કંઈચુ-વિ) સખત.
પાઠ ૧૫૭ મો.
જનજ-ના) જુલમ ત્રાહ.

રેહેમ-ના) કરૂણા, દયા.
હાનકુ-કુ) અટકવું.
જવાગ=ના) ખરવાન.
હશીને-કિ] ખુશી થઈને.
પાઠ ૧૫૮ મો.
અવીચારી-વિ) અમાની;
કરાડા-ના) ભેટ.
ભોટવો-ના) કુળે બતક.
ખાર-ના) ઝેર, અદેખાઈ.
પાઠ ૧૫૯ મો.
પ્રજા-ના) રઈયાત.
પરવાર-ના) છઈયાં છોકરાં.
અભ્યાસ-ના] ટેવ. ખો.
કુટુંબી-વિ) એક કુળમાં પીત્રાઈ
કાળ-ના) ક્રોધ રીસ ગુસ્સો.
આળ-ના) ચોરી, તોહોમત.

પાઠ ૧૫૯ મો કોઈને હલકો મથવો નહીં. (૨)

આ બધો સંસાર (પૃથ્વીપરના લોકો) તે પરમેશ્વરની પ્રજા છે અને આપણુ એક કુટુંબના અને તે એક બાપની પ્રજા (છોકરાં છઈયાં) છીએ. [૧] તેમાં કોઈ શરીરે કાળા, અને કોઈ જોરા હોય છે તેમાં કોઈ ગરીબ અને કોઈ પરિસા-દાર હોય છે પણ તે બધાને સરખા બનવા કોઈને હલકો મથવો નહીં (૨). કોઈએ અવગુણ કરેલો હોય તેને બદલે ગુણ

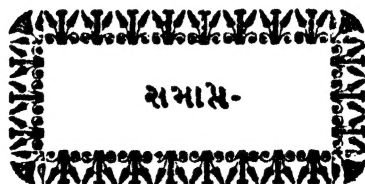
કરતો, એ સારા માણસનું લક્ષણ છે. કેમકે જુઓ કે જ્યારે સુખડને સળગાવીને બાળી મુકીએ છીએ ત્યારે ઉલટી માંહેથી સારી ખુસમો નીકળે છે. (૩) તેમજ નાનું બાળક જરા વાળ ખેંચે (કં-ક અટક્યાણુ કરે) તો રીસ ચડતી નથી તેમ કોઈ અણુસમજી માણસ કંઈ નુકસાન કરેતો આપણે દીક્ષમાં દયા રાખવી (રીસ કરવી નહીં. (૪)

પાઠ ૧૬૦ મો.

રતીપુર-(વિ) લગાર જરા.
આપગત=ના) પોતાનો મત.
કડવા-ના) વીખ,
ઉપાધ-ના) ઇલાજ;

પાઠ ૧૬૧ મો.

સુરંગ-ના) ખાડામાં ઢાફ શરી.
ફાડે તે.
પર-ના) પડ,
મિત્ર-વિ) મેઝું મેળવેલું.

સમાપ્ત-

બહાર ખખર.

અમારી તરફથી પ્રમદ થયેલાં પુસ્તકો નીચે પ્રમાણે વેચાથી મળશે			
પાંચવડીકમણા સૂત્ર.	૮-૦-૫	ઓખાહરણ.	૮-૨-૬
રસિકસ્તવનાયણીભા. ૧-૨-૩૦-૨-૬		દીક્ષયગન ગાયન.	૧-૧-૦
જૈનસ્તવનાયણી.	૦-૫-૦	પંચરતનગીતા દીક્ષાસાથે	૧-૮-૦
સન્નયમાળા ગુજરાતી.	૧-૦-૦	નવમહાના પાઠ દીક્ષાસાથે.	૧-૨-૦
સન્નયમાળા શાસ્ત્રી.	૦ ૧૦-૦	જાતરીસપુતણીની વારતા.	૨-૪-૦
જૈનકવ્યસંગ્રહ.	૨-૪-૦	સુઝાંગાતેરી વા. ૨૦ ની	૦-૪-૦
પુજ્યસંગ્રહ.	૦-૭-૦	મગદાસા પાઠશાહનીવાર	
સીપાલચરિત્ર.	૦-૫-૦	તા ૨૦ ની	૦-૪-૦
ગોત્રીશાનાં દાળીયાં.	૦-૧-૦	પતીવરતાનારીની વારતા.	૦-૨-૦
અંગનાસતીના રાસ.	૦-૧-૬	પ્રદક્ષા નાટક મોટું	૮-૬-૦
એલાચીકુમાર.	૦-૨-૬	વામનચરિત્ર.	૦-૨-૦
મેઘદાનવાનાં દાળીયાં.	૦-૧-૩	પંચડાંની વારતા.	૮-૧-૭
સાક્ષીબદ્ધ ચરિત્ર તથા ને-		મેનાપોષટની વારતા.	૦-૧-૦
મ રાજેમતીનો વિગે	૦-૨-૦	બીજીના અરથ	૮-૦-૬
કુમારપાળરાગ્નનો રાસ		ત્રીજીના અરથ.	૦-૧-૦
મોરો.	૧-૪-	ચોથીના અરથ.	૦-૧-૬
નરમદાપુરાણ રેવાખંડ. ૮-૮-		સતવતી આખ્યાન.	૦-૨-૦

એ રીતે ઉપર લખેલી ચાપડીઓ અમારે સાંથી રે
કડી ફીંગતે મળશે. તે સિવાય કામદાઓ વારતાઓ વગેરે
કશ્ચી જાતનાં પુસ્તક પણ અમારે સાંથી મળશે.

સહી, બુ. પ્રેમચંદ નગીનદાસ.

તથા

બુ. પ્યાલાલાલ નગીનદાસ.

૩૦ અમદાવાદ રીઝીરોડ અમર નીચાણે.

